

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA.
Strada Zrinyi Nrul 11/a

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Basarabia

De Alex. Hodoș.

Centenarul răpirei Basarabiei ne-a adus aminte într'un chip mai viu tuturor românilor despre frații noștri cei mai oropiți și cei mai înstrăinați, despre „moldovenii” ajunși sub oblăduirea pravoslavniciei Rusii, care cu dragoste de maimuță, răpindu-i dela sânul maicei lor Moldova, i-a strâns și-i strânge la sânul ei, mirându-se poate, că până acuma tot n'a isbit să-i facă să-și dea de veci sufletul românesc...

Trebuie să recunoaștem, că ni-se cuvine tuturor o imputare, imputarea aceea care se desprinde chiar din constatarea, că a trebuit să vină prilejul împlinirii unui veac dela sfâșiarea din 1812 a trupului țării românești, a trebuit să vină aniversarea aceasta cernitoare de suflete, pentru ca să ne aruncăm cu mai multă interesare privirile îndurerate peste „riul blăstămat”.

Iar privirile acestea întâlnesc dezolarea cea mai cumplită. Recunoaștem tristul adevăr al constatării făcute nu de mult de către d. N. Iorga, într'un raport asupra mișcării naționale românești de pretutindenea: „In privința conștiinței naționale, frații din Basarabia stau pe ultima treaptă... — Și a trebuit să avem, nu de mult și durerea de a vedea pe deputații români basarabeni din duma rusească, opunându-se chiar ci înființării de școli și biserici românești, declarându-se așadar pentru o capitulare totală în fața rusificării, socotind, se vede, orice împotrivi-

in fața ei zadarnică, — numai vreme și putere perdută.

Sunt dureroase aceste constatări, dar nu putem și nu trebuie să ni-le ascundem, — mai ales acuma nu, când chestiunea de viață sau de moarte pentru Basarabia românească se pune cu mai mare apăsare, poate, decât oricând.

Azistăm la un fenomen care s'a mai produs, pe vremuri, și prin alte părți ale teritoriului locuit de români, — iar acuma se repetă în Basarabia. Este fenomenul acesta, că clasele suprapuse sunt mai ales acelea cari dau din sânul lor pe transfugi și renegați, — pe când masele populare sunt mult mai rezistente, ele continuă a alcătui rezervoriul nesecat al forțelor naționale mereu reîmprospătate.

Acesta este cazul și în Basarabia astăzi. Boieri sau cărturari sunt aceia cari se desfac dela sânul nației lor, și se mărturisesc gata a-și schimba numele și limba, tradițiile și obiceiurile, firea strămoșească, cu altele, de împrumut astăzi, pertruca mâne, pe deplin asimilați, să se piardă de veci în marea străinătăților. Iar cei cari stăruiesc în „moldovenismul” lor sunt oamenii din popor, sunt oamenii simpli pe cari li conduce instinctul rasei, mai mult decât alte instincte cari se desvoltă la cei spoți cu o cultură mai rafinată.

Boierii și cărturarii basarabeni — cu puține excepții — sunt, după muscalul oprîmător, cei mai vinovați de starea de

astăzi a fraților din Basarabia cei „de pe ultima treaptă în privința conștiinței naționale”. Nu și-au făcut de o sută de ani, și nu-și fac astăzi, datoria. Nu au făcut, și nu fac, ceea ce puteau sau ar putea să facă — și lucrul s'a dovedit atunci când totuș s'a ivit o oarecare încercare de înviore a vieții românești basarabene, mai acum câțiva ani. Încercarea aceea, care a umplut atunci de multă bucurie și de multe speranțe tot neamul românesc, a arătat că se poate totuș lupta, că se poate ajunge la rezultate destul de frumoase, cu stăruință, cu energie și cu neînfricare.

Dar zorile acestea n'au avut urmare, ele s'au stins abia ivite, — și de unde începuseră să ne vină din Basarabia ziare, macar că și scrise cu litere rusești, ceea ce ne îndurera gândindu-ne cum și semnul esterior al latinității noastre, care este scrisul cu literele strămoșești, a rămas necunoscut fraților de peste Prut, — acuma nu mai vedem nici macar atâta, — s'a lăsat din nou întuneric și dezolare, și nu ne mai vin, din trupul frânt al Moldovei, decât iarăș oftări înăbușite, ghicite mai mult, dar cu atât mai dureros pătrunzătoare în sufletul nostru.

Le spunem toate acestea, le spunem pe față, — deși știm că mai avem și alți dușmani — avem mulți dușmani noi, — cari se vor grăbi iarăș să profite de constatările ce facem cu privire la starea românilor din Basarabia, pentru a ne scoate ochii cu suferințele aceluia și a ne contesta nouă, la rândul nostru, dreptul de a ne plânge de soarta noastră. Cași când faptul că altui ucide, ar putea să dea cuiva dreptul ca dânsul să rănească, —

Scrisoare postumă

(găsită la un sinucis).

Viața e o sârbătoare plină
De cântece, de jocuri, veselie,
De flori, de sărutări, de poezie
De visuri, de armonii și de lumină.

E un bal, e o petrecere deplină,
Alaiu de sgomotoasă frenezie,
E un banchet superb, e o beție
Cu vin gustos, în spumă cristalină!

Iar moartea-i somnul, e adâncă pace,
E-odaia ta în care totul tace,
Te-ai patul ce te-așteaptă cu odihnă.

Frumos, vârtejul vieții dar te-apasă
Și doritor atunci de-a morții tihnă
Te furișezi din bal și pleci acasă.

Viața Românească

M. Codreanu.

Informațiuni literare

Un simbolist

1. Alexandru T. Stamatiad, *Femeile ciudate*. Piesă într'un act. — Prețul 1 leu.
2. Acelaș, *Poemele în proză ale lui Baudelaire*. Traduceri (1912.) — Prețul 20 lei.

1. După poemele dela 1910, despre care am vorbit, d. A. T. St. împreună cu d. Constantin Rialeț — al cărui nume este un pseudonim — și publicat o piesă, care s'a și jucat la „Teatrul modern”.

După d. Em. Gârleanu (a cărui scrisoare servește drept prefață) piesa ar „putea sta alături cu cinste lângă multe dintre ale lui Strindberg”. Da? Aș dori — de dragul discuției — să știu anume lângă ce piese, căci A. Strindberg a scris până acum 47 de drame. Altele nu aș dori, căci restul n'ar putea fi decât o apreciere din puncte de vedere ale dramaturgiei lui Strindberg, iar aceasta fi-rește mi-aș rezerva-o, Strindberg ar cere în tot cazul: un motiv puternic și însemnat și înlăturarea oricărui efect calculat; o tratare liberă, determinată numai de unitatea concepției, o formă determinată numai de motiv. Eu însă cred că „Femeile ciudate” nu se ridică la înălțimea acelor valori literare, care să merite o comparație cu dramaturgia celebrului, mult-muncitului și neînfrântului, originalului suedez Strindberg.

Iată ce am de zis fără privire la Strindberg.

Dacă „ciudat” înseamnă „anormal”, atunci titlul piesei este exact; altfel nu.

„Femeia” — care nu are nume — primește zilnic bătăi crunte dela Casimir și nu fuge dela el, deși nu-i este soție legitimă. Abia încearcă odată să fugă — în piesă — și se întoarce îndată înapoi cu un dulce „Sașa!” pe buze; pleacă cu dragul Sașa spre camera lor, unde își ia strajnică cină de bătae și fericită se culcă iarăș cu soțul său. Sașa este (în piesă) gelos, deci o înbește; Sașa ar trebui s'o isgonească, fiindcă este, fiindcă o crede necredincioasă; dar nu; Sașa o caută, o aduce înapoi, o bate bine și apoi o sărută iarăș cu dragostea cea veche.

În astfel de cazuri poporul nepricepător vorbește de dragoste pipărată; iar doctorii vorbesc despre o formă anormală a iubirii. Formei, mai exact: formelor acestora li-s'a dat numele de sadism și masochism, sau, pentru amândouă formele, de algolagnie. Sadistul produce dureri — în piesa aceasta: bate —, fiindcă simte o plăcere sexuală când bate, când produce iubitei dureri crude; masochistul simte plăcere de acelaș fel, dar suferind el durerile, cerându-le chiar: Durerea este pentru ei un mijloc de a se excita sexual. Că aceste cazuri sunt perversități sexuale este evident și pentru ceice n'au studiat psihologia iubirii normale și anormale, necum pentru ceice au avut această curiozitate de mult folos pentru orice critic literar.

Mai mult de jumătate din toate literaturile lumii se ocupă doar cu amorul. Trebuie deci să-l cunoști, dacă voinști să poți vorbi cu siguranță

așadar să săvârșească ceva mai puțin criminal decât acel altul...

Nu ne vor opri astfel de considerații să relevăm și lipsurile propriilor noastre rezistențe, să revenim chiar și să insistăm asupra propriilor neajunsuri ale felului în care ne ducem noi înșine lupta noastră pentru existență, — aci, în Basarabia, în Bucovina sau în Macedonia. Căci dușmanul trebuie și e bine să-ți-l cunoști, — dar tot n'ai făcut încă nimic până nu-ți vei cunoaște și propriile tale slăbiciuni și nu vei căuta să le vindeci și să le înlături.

INTERNE

Situația politică. Azi s'a întrunit din nou parlamentul, fără ca să se fi ajuns mai înainte la o înțelegere între guvern și opoziție, cu privire la reforma electorală. În ședința de mâine se vor începe deja debaterile asupra reformelor militare, fără considerarea la cererea partidului kossuthist, care în consfătuirea de ieri a hotărât să propună guvernului luarea proiectului militar dela ordinea zilei. Cu susținerea acestei propuneri partidul a încredințat pe contele Apponyi. Celelalte partide abia azi seara vor hotărî ținuta lor viitoare față de noua situație.

Dacă până azi nu se va ivi vre-o schimbare în spre bine în mersul tratatelor de pace, atunci e evident că partidul lui Justh va fi constrâns să se decidă pentru cea mai intransigentă luptă față de cabinetul Lukács. Și ca să-și poată susține popularitatea în fața nu numai a alegătorilor cari i-au trimis în cameră, ci și a muncitorilor sindicalisti cu cari s'au însoțit pentru eluțarea reformei electorale pe baze democratice, aderenții lui Justh vor fi nevoiți să ceară guvernului o reformă electorală mult mai democratică decât aceea pe care ni-o pune Lukács în vedere în proiectul său.

Dar deoarece Lukács, ajuns cu totul în apele lui Tisza și a celorlalți oligarhi de teapa acestuia, nu va putea prezenta un proiect mai democratic decât cel de

până acum, Justh și ai lui vor trebui să înceapă o luptă și mai aprigă pentru înlăturarea dela putere a oligarhiei. E altă întrebare dacă o fac din curate convingeri democratice ori, ce e mai probabil, din dorul de a ajunge cu un cîș mai curând la puterea a toate dătătoare. Suntem mai curând aplicați să o credem pe aceasta din urmă, căci altfel nu mai încapem în doială, că ar fi putut afla până acum o formulă convenabilă cu privire la sufragiul universal, cu care să se împace atât Justh cât și Lukács. Amândoi spun doar, că doresc lărgirea dreptului electoral și amândoi caută ca în același timp să găsească calea și mijloacele, cum s'ar putea mai bine falsifica universalitatea votului, ca naționalitățile să fie scurtate în drepturi și prin asta „ideea de stat...” să fie pentru totdeauna apărută. Opinia publică însă cere cu glas tot mai tare lărgirea drepturilor, iar Justh care trece ca reprezentantul democrației, va trebui să ție cont de acest glas.

În ședința de azi a camerei s'a declarat din partea justhiștilor război guvernului lui Lukács. La aceasta s'a alăturat și partidul kossuthist, care a cerut în primul rând luarea dela ordinea zilei a reformei militare, protestând în același timp împotriva tendinței guvernului de a înăbuși glasul opoziției prin măsuri teroristice. Justh, pe de altă parte, a spus în vorbirea sa de astăzi, că partidul său va uza de toate mijloacele de obstrucție spre a sili guvernul să abandoneze reforma militară și să prezinte în cel mai scurt timp un proiect cinstit de reformă electorală.

Situația în Bosnia. În cercurile politice din Bosnia se așteaptă cu mult interes sfârșitul tratatelor din Viena, chemate să afle o soluție potrivită pentru lecuirea situației critice prin care trece de prezent Bosnia. Dela reușita acestor tratative depinde liniștea viitoare a țărilor anexate. Sunt speranțe că în curând se va putea ajunge la o înțelegere între ministrul comun de finanțe și între președintele provinciei, cu toate acestea însă nu se poate afirma încă cu hotărâre, că prin aceasta se va restabili capacitatea de muncă a dietei provinciale. Dela prima sesiune a dietei până astăzi s'au operat schimbări esențiale încât consiliul pro-

vincial ales, atunci nu mai are astăzi deplina încredere a dietei și diferitele partide nu primesc chiar cu ochi buni tratativele consiliului, inițiate fără întrebarea prealabilă a saborului, cu toate că, cum am spus la început, așteaptă dela aceste tratative o ameliorare a situației. În trecut apropiat încă s'au întâmplat cazuri că dirigații din Bosnia au tratat cu Viena fără imputernicirea saborului, și asta atunci ca și acum a produs sânge rău în populațiune. De aceea se tem unii că saborul nu va respecta hotărârile luate în Viena. Chiar ministrul de finanțe Bilinski i-s'a raportat în acest sens, și se afirmă că tocmai din cauza aceasta el și-a amânat pentru mai târziu călătoria la Sarajevo. Pe la începutul lunii viitoare va merge Bilinski în capitala Bosniei, unde va trata singur cu șefii diferitelor partide, cari pe atunci vor să se întrunească în Sereievo.

Renegați. Agenția telegrafică a satrapului Cuvaj anunță din Agram următoarea știre, care evident îl satisface pe fostul sergent-major ajuns stăpân despot peste Croația și Slavonia.

O delegațiune din cei dintâi fruntași ai comunei Oroslavie s'a prezentat la d. comisar regesc Cuvaj pentru a-i exprima încrederea ce au în activitatea lui și în programul său patriotic, și pentru a-i spune că ei și satul lor desaproabă politica de rasă (adecă națională) a opoziției croate.

Se cuvine a ști, că deputația a fost condusă de contele Orsich, de preotul Ivancici și de pretorul Tanhofer.

Iată deci, că și aci din aceleași clase ies primii trădători. Un ciocoi, și un împieगत slugarnic.

Comisunea militară din Viena și politica lui Justh. Comisia militară a Reichsrathului din Viena a ținut miercuri după prânz ședință sub președinția deputatului Pogatschugg și în prezența ministrului austriac.

Ca prim vorbitor, deputatul Neunterfer a spus că azi, în afară de casa domnitoare, singură armata mai reprezintă unitatea monarhiei. Pretențiile maghiare, sistematice au căutat să nimească această unitate. Politica Ungariei e politica clasei aristocratice și a rasei maghiare. Și numai democratizarea vieții publice în Ungaria va putea da consistență monarhiei. Oratorul își exprimă mirarea pentru indiferența cu care sunt privite în Austria străduințele partidului iusthișt pentru înzestrarea Ungariei cu o lege electorală democratică. Acest partid ar trebui să trezească nu numai simpatii în cercurile politice austriace.

Oratorul vienez, n'o fi știind ori n'o fi vrând să știe că politica democratică a lui Justh nu bate hotare tocmai largi. Ar trebui să știe măcar atâta că ea nu trece dincolo de hotarele maghiarismului.

despre motivele operelor poetice. Pentru cine-l cunoaște nu rămâne nici un pic de îndoială că în „Femeile ciudate” a fost fixat un tip de femeie masochistă și un sadist.

Strindberg ar întreba deci: Acesta este un motiv de însemnătate?!

Nu orice fapt văzut de preț merită o aducere pe scenă. A văzut pe Casimir și pe „femeia”, nu mă îndoiesc; cazul i s'a părut „ciudat” și s'a pripit să facă dintr-o „femeie” bolnavă, — „femeia”! Și a făcut-o fără nici-o osteneală de a scoate la iveală psihologia cazului, ceace ar fi fost mai greu și — ceace ar fi împedecat tipizarea lui neîndreptățită).

2. Dr. Eulenburg vorbește și despre Baudelaire (cetește Bodler), odată constatând o ușoară tentație mărturisită în memoriile lui, iar a doua oară (p. 92—93) prezentându-l ca începător al literaturii sadist și masochist, începător în aplauzele internaționale ale estetilor. Noțiunile: iubire și moarte, chin și voluptate sunt pentru el o diso-

nanță stărnoitoare, indisolubilă; și gustând iubirea, în aceleași momente, el cugetă cu plăcere la disolvarea sa, la putrezirea ce-l așteaptă și o presimte. Ceace nu însemnează că — *arta* lui nu avea genialitate.

Baudelaire pornise dintr'un tată de vre-o 59 de ani, altfel om nobil și iubitor de artă, și o mamă de vre-o 23 de ani!

În vârstă de 19 ani, încă elev al colegiului din Lyon, Charles își însemnase în memoriile sale melancoliile ce-l apăsuu și sentimentul de părăsire, de singurătate, ce-l purtă cu el încă din copilărie, cu toate că avea familie și camarazi. De-atunci se visase în schimb om puternic, bucurându-se de splendori și frumseți.

Interpretându-i-se fals o pasiune tinerească el fu eliminat din liceul Louis-le-Grand.

Și lumea se deprinse să crează ușor tot răul ce i se punea în socoteală: Fapta descrisă în poemele traduse de A. T. St., la pagina 16 (*Geamăniul*) n'a fost luată drept fantazie, ce și este, ci drept adevăr! În realitate Baudelaire era un om care-și ascundea virtuțile din simț de rușine și căruia îi plăcea să se descrie însuși în colori rele, să surprinză lumea. În același timp cercetă însă, din „curiozitate”, toate misterele neobișnuite ale Parisului.

Familia îi dete atunci cinci mii de franci ca să plece în lume, într-o călătorie de înșănătoșire, în care să-și îndrepteze „curiozitatea” spre alte direcții. Văzu Ceylonul, pe care V. Alexandri al nostru îl cântă fără să-l fi văzut; văzu India;

văzu și femeile acelor regiuni și, fidel naturii sale, le păstră o amintire neștersă. O urmă se găsește și în traducerea lui A. T. St.

Intors acasă, scrisese încet întâiele „Fleurs de Mal” în 1843; în 1850 manuscriptul avea două volume.

În acest timp îl ferică și-l nenoroci acea mulțime, pe care o cunoscă într'un mic teatru din Paris, acea broască, acel paianjen scârboș și totuși fermecător, femeia a cărei prostie îl înnebunia, pe când, de-altă parte, și altfel îl înnebunia mirosul părului ei, acea femeie care-l mințea și-l înșela, care era leneșă și bețivă, dar al cărei glas îi părea încântător. Jeanne Duval fu tragedia vieții lui Baudelaire.

Duval ajunse, la urma urmelor, în spital; dar pe Baudelaire îl așteptau și alte tragedii. Ruina financiară îl aruncă în mizerie. Și-i rămăseră, ca să-l mai încante, norii cerului și visele: Norii și visele bat și se desășură și în poemele traduse de A. T. St.

El scrisese înainte.

La 1857 tribunalul îl condamnă pentru volumul lui de poezii. Niciodată el nu și-a putut explica cum s'a putut întâmpla așa ceva. Pentru el fusese o „neînțelegere”, dar una brutală și întristătoare.

Ce urme trebuie să fi lăsat astfel de lovituri în nervii lui, pe care el însuși și-i socotea slabi din naștere?! Hașișul băut în cantități mari îl săpă și mai mult. Din cauza hașișului voința i-ese

1) Informațiuni depline despre aceste fenomene se găsesc în scrierea profesorului universitar dela Berlin dr. A. Eulenburg, *Sadismus und Masochismus* (1911). În capitolul despre sadism și masochism în literatura nouă sunt citați mai mulți francezi literați bine cunoscuți și la noi, deși mai puțin cunoscuți ca material pentru psihologia sexuală. Ei se numesc Octave Mirabeau, Barbey d'Aurevilly, Catulle Mendès, Rachilde, Baudelaire, Paul Verlaine. Dintre englezi se pomenește genialul Swinburne și O Wilde. Dintre nemți: H. Mann, H. H. Ewers, L. Jacobowski, J. Wedde, Wedekind. Unii dintre scriitorii citați tratează numai subiecte ca cele studiate de Eulenburg, alții au „suferit” înșiși de patimile acestea, care nu-i necinstesc, dar îi nenorocesc.

Numirea
berstein ca
dra a provoc
plomatice o
și-a zis: Tre
rească un a
Londra pe c
pe decanul a
care are 70
diplomatică.

Se știe
ronul Marsch
să facă presi
asupra sindic
bărbaților p
asupra opinii
presă. Și b
rezultate ad
metode.

Este dec
plomat de ta
dra să provo
activitatea c
și poate chia
Germania pri
stitue o adev
matică? Sar
va izbucni să
ca aceea la
Marshall își
scuta metodă
ușit așa de
o deosebire c
Londra și b
eșec desăvâr
folosi în Ang
Turcia sau a
fluentă!

Multă lu
mei baronul
la Londra sc
mirea lui e
mentul de fa
deslegăm. T
va lămuri și

prăpădi, lăsând
lui tare.
Dela 1866
stea de vorbă n
ginea prăpăstiei
atonie și în des
În 1867 n
acea tristeteț
ce-i pândiră ul
Acesta sur
M. Bruns) num
noscând de loc
sunt destule, ca
psihologic din ca
A. T. St.

Cum le tra
catie prețioasă:
iar din cele 50
din aceste a eli
condus de inten
torului român.
arătate. Și în ce
tot, ca 'n tot.
Și cum se
El este și
privi, el mai sim
simț simțirile a
din port nu-l m
nase n'ar voi să
mal reîncepe via
sărbătorile ei. D
parte, ori unde,

Relațiunile anglo-germane

Destăinuiri și probabilități

Numirea baronului Marschall von Bieberstein ca ambasador al Germaniei la Londra a provocat în cercurile politice și diplomatice o adevărată emoțiune. Lumea și-a zis: Trebuie, ca Germania să urmărească un anumit scop dacă numește la Londra pe cel mai iscusit diplomat al său, pe decanul ambasadorilor baronul Marschall, care are 70 de ani și... o lungă experiență diplomatică.

Se știe câtă influență a exercitat baronul Marschall la Constantinopol. El știa să facă presiuni asupra partidelor politice, asupra sindicatelor financiare, asupra opiniei bărbaților politici conducători și chiar și asupra opiniei publice reprezentată prin presă. Și baronul de Bieberstein a obținut rezultate admirabile cu ajutorul acestei metode.

Este deci firesc, ca numirea unui diplomat de talia baronului Marschall la Londra să provoace în cercurile care urmăresc activitatea diplomatică o *curiozitate* vădită și poate chiar și o *ingrijorare*. Ce urmărește Germania prin numirea aceasta, care constituie o adevărată trăsătură de șah diplomatic? Sau poate crede Germania, că va izbucni să-și creieze la Londra o putere ca aceea la Constantinopol, că baronul Marschall își va întrebuița din nou cunoscuta metodă care acolo, în Turcia, a reușit așa de bine?... Dar este o deosebire, o deosebire enormă, între Constantinopol și Londra și baronul Marschall ar suferi un eșec desăvârșit dacă s'ar încumeta a se folosi în Anglia de aceleași mijloace ca în Turcia sau ar urmări aceeași politică de influență!

Multă lume din Anglia atribuie misiunii baronului Marschall von Bieberstein la Londra scopuri mari și misterioase. Numirea lui este o enigmă pe care în momentul de față în zadar am încerca să o deslegăm. Timpul care dă totul la iveală va lămurii și această chestiune acum obs-

cură. Tot ceea ce putem face este să luăm în considerare anumite *destăinuiri* ce s'au făcut zilele acestea cu privire la rostul numirii baronului Marschall și să facem un fel de calcul al probabilităților. Credem, că în acest mod vom putea ghici scopul principal al acestei mișcări în diplomația germană.

Ziarul „Daily Mail”, comentând numirea baronului de Bieberstein, a făcut o destăinuire care, pusă în legătură cu această numire, aruncă o lumină nouă asupra scopurilor urmărite de Germania. Destăinuirea ziarului englez este de ordin istoric. Pentru cei cari cunosc bine istoria europeană dela 1870 încoace această destăinuire nu cuprinde un adevărat secret. Ea nu este decât confirmarea unor presupuneri cari se făceau de mult.

„Daily Mail” spune anume că după înfrângerea Franței dela 1870—1871 cancelarul Bismarck, care era deja preocupat de ideea hegemoniei Germaniei în Europa, a încercat să câștige și pe Anglia de partea politice sale.

Franța era învinsă și umilită, îi trebuiau mai multe decenii ca să se reculeagă, să se reorganizeze. Cele cinci miliarde plătite ca despăgubire de război Germaniei lause Franței o parte din vigoarea ei economică. Austro-Ungaria, unde d'abea se întemeiasă dualismul, era încă destul de slabă pentru a nu putea refuza prietenia și alianța Germaniei. De altfel Austria, cu toată rușinea dela Königgratz și cu toată înlăturarea ei din Bundul statelor germane, era recunoscătoare Prusiei că nu a rupt nici un petic din teritoriul austriac. Cât despre Italia, d'abea unită, acest tânăr stat nu se putea gândi la dușmăni, ci trebuia să primească mâna de prieten care i-se oferea. Și nu trebuie să uităm: că la 1866 Italia suferise înfrângeri pe câmpul de luptă din Italia de Nord și numa grație victoriei

prusienilor în Boemia italienii au putut scutura definitiv jugul austriac.

Mai rămăneau Rusia și Anglia. Rusia era preocupată să spele pata ce a lăsat pe onoarea ei războiul Crimeei. Cu ochii ațintiți spre statele balcanice, spre Marea Neagră, spre Constantinopol, rușii nu prea își băteau capul, după 1871, cu afacerile din Apus. Ei erau buni bucuroși că au scăpat de sub pumnul de fier al lui Napoleon III și că puteau să-și reconstruiască flota din Marea-Neagră și arsenalele. Ea se pregătea de război, care a și izbucnit în primăvara anului 1877.

Singură Anglia își conservase întreaga ei putere, tot prestigiul ei secular și libertatea de acțiune. Dacă, după 1871, Bismarck ar fi isbutit să încheie o alianță sau o înțelegere cu Anglia, triumful său ar fi fost complect, căci astăzi Germania ar fi scăpată de rivala ei cea mai tenace, cea mai periculoasă. Dar Anglia s'a ferit de mrejele lui Bismarck, și-a păstrat independența în politica sa externă.

Politica tradițională a Angliei este de a veghea ca nici o mare putere din continent să nu se întărească prea mult, pentru a nu periclita puterea maritimă a regatului insular. De aceea a combătut cu atâta îndârjire pe Ludovic XIV, pe Napoleon I, și de aceea pune acum atâtea pedici în fața desvoltării prea mari a Germaniei. Nimeni nu va păzi mai bine *echilibrul* european ca Anglia.

Salisbury, pe atunci prim-ministru al Angliei, a refuzat pur și simplu propunerea de alianță a lui Bismarck, spunând, că o asemenea alianță nu intră în vederile politice ale Angliei, care nu vrea să se amestece în conflictele statelor din continent: Anglia rămâne insulă.

Nu putem oare să facem o legătură între acel plan al cancelarului de fier, peste care au trecut atâtea decenii, și situațiunea de astăzi a relațiilor anglo-germane? Să nu fie oare numirea baronului Marschall ca ambasador în Anglia o nouă încercare a Germaniei de a împăca pe dușmana ei care o urmărește ca o perseverență din ce în ce mai rău-voitoare?

prăpădi, lăsând în putere numai intelectualul lui tare.

Dela 1860 era bolnav. Nu mai putea să stea de vorbă nici cu prietenii; se simțea pe marginea prăpăstiei, aproape de sinucidere, căzut în atonie și în desneajde.

În 1867 muri acoperind pe veci cu pleapele, acea tristețată nespusă care îndurerase pe toți cei-ce-i pândiră ultimele zile.

Aceste sunt numai câteva note înșirate (după M. Bruns) numai pe seama celor ce nu-l vor fi cunoscut de loc pe Charles Baudelaire. Dar ele sunt destule, ca să atragă atenția asupra fondului psihofizic din care au răsărit poemele traduse de A. T. St.

Cum le traduse? A. T. St. a eliminat o indicație prețioasă: prefața, scrisoarea către Houssaye; iar din cele 50 de poeme a tradus numai 25. Și din aceste a eliminat pe ici pe colo câte ceva, fiind condus de intenția de a-l face cât mai plăcut cititorului român. Ar fi însă inutil să discut elisiunile arătate. Și în cele 25 de poeme Baudelaire se vede tot, ca în tot.

Și cum se vede? El este și aici un suflet obosit. El mai poate privi, el mai simte, este chiar tericid că poate să simtă simțirile altora, dar nu mai voește. Zarva din port nu-l mai atrage; de pe corabia ce-l legăna n'ar voi să mai descindă, deoarece dincolo de mal reînchepe viața cu pasiunile, cu mângâierile, cu sărbătorile ei. Departe de ele i-ar fi mai bine, departe, ori unde, numai „afară din lume” să fie.

El nu mai are speranțe; nu mai are nici una; este cu desăvârșire nepăsător: Singur, obosit, nepăsător. bolnav. Dar din boala lui iese o poeză ca *Străinul*:

Străinule, pe cine iubești mai mult, răspunde-mi: pe tatăl,
pe mama, pe sora sau pe fratele tău?
— N'am nici tată, nici mamă, nici soră, nici frate.
Atunci poate îți iubești prietenii?
— Rostești un cuvânt al cărui înțeles mi-a rămas până
astăzi necunoscut.
Fără îndoială atunci îți iubești țara?
— Nici n'am auzit de ea.
Poate iubești frumusețea?
— Aș iubi-o cu dragă inimă, dac'ar fi nemuritoare.
Poate aurul?
— Îl urăsc precum tu urăști pe Dumnezeu.
Ei bine, atunci ce iubești, străinule ciudat?
— Îmi place norii... cari pribegesc pe cer... minunații nori!

E visător, dar visul nu-i împiedecă privirea în realități amare: Lupta pentru o pâine între doi copii, în mijlocul naturii frumoase, capătă drept bază bănuiala, că răul este primordial; saltimbancul istovit, mut și nemișcat acum, devine icoana viitorului său propriu, căci lumea este nitătoare și schimbătoare; și ca să scape o soră din sclăvie, dincolo, Dorotea trebuie să se jertfească pe sine.

Undă după undă curge tristețea, curge desgustul, pe care lumea i-l-a stărnit. Și chipurile în care el prinde desgustul și tristețea impresionează.

Nu impresionează numai. Te pune să și gândești. Sunt pasaje, care sunt chiar teorie pură, constatări abstracte.

Și din toate crește scârba lui; crește până la îndrăzneala nedreaptă din *Cănele și flaconul*. Cănele închipuie publicul; flaconul de parfum superioritatea ce i-se oferă și de care cănele-public sau publicul-căne fuge pentru a mirosi mai bucuros — murdării.

Să-l citești?
Eu l-am citit cu curiozitate psihologică; adevărat mișcat. Dar unde imbobocesc sufletele; unde ele caută soarele și roua, ca să poată înflori; între soare și bobocii florilor, între soare și suflete n-aș mâna oboseala, decepția, fuga de viață și desneajdeja lui Baudelaire.

Și acum să n'cheiu: d. A. T. St. ne-a dat până acum pesimismul lui Baudelaire, pesimism crescut la Paris; ne-a dat algolagnismul „femeilor ciudate” din București (care pot fi și de aiurea); și ne-a dat poemele sale originale, *la care ar trebui să se întoarcă, pentruca de acolo să plece înainte*, pe drumul său, pe care cresc și flori, și speranțe.

Fie el, dacă nu poate fi și noi.
Noi! Era să ne uit.

Suntem și noi în opera lui A. T. St.; pe-o singură pagină; cu singura legătură, ce se prelungește până în *Din trâmbițe de aur*: La pagina 71 se vorbește o singură dată despre *doină și buciur...*

G. Bogdan-Duică

Să nu fie oare misiunea baronului un gest agresiv al Germaniei, sătulă de șicane și o rivalitate care devine zilnic tot mai supărătoare?

Credem că da. Misiunea baronului de Bieberstein este un eveniment politic de mare importanță. Acest iscusit diplomat nu se va mărgini a sonda terenul pentru scopurile politice germane, ci va face mai mult: va căuta să formeze o insulă a intereselor germane în Londra și va încerca să exercite o influență asupra guvernului englez, favorabilă scopurilor cuceritoare ale Germaniei.

Vom vedea dacă el va reuși sau va suferi o înfrângere după atâtea succese diplomatice. Convingerea noastră este, că Anglia va rămâne și de astădată insula de care nu te poți apropia decât cu gânduri bune și niciodată cu gânduri ascunse sau rele.

București, 15 maiu st. n.

EXTERNE

O ligă națională cu tendințe dușmănoase Românelor. Citim în ziarul „L'Indépendance Roumaine”: O ligă națională, a fost întemeiată la Sofia după modelul ligei române. Mai mulți ofițeri superiori bulgari au luat inițiativa. Liga va avea sucursale în toate orașele din provincie și va cuprinde toate corporațiunile și societățile existente, ca de pildă societățile de învățatori, de ofițeri și de subofițeri în rezervă, de gimnastici, de veterani.

Aproape de Sofia va fi deschis un câmp pentru exercitarea tinereții. Scopul ligei este de a activa dezvoltarea fizică, morală și culturală a populației, de a desvolta conștiința națională pentru interesele culturale și materiale, pentru scopurile și puterea politică a națiunii, de a lucra în sfârșit pentru a realiza unitatea tuturor bulgarilor și a tuturor țărilor bulgare. Pentru propaganda sa irendentistă liga va publica jurnale și publicații, și membrii ei vor face conferințe. Ea își va avea un organ particular.

G. Fieff, fratele șefului statului major al armatei, a fost ales președinte al „Ligei naționale”.

Desigur ideea fondării unei lige a fost inspirată de dorința de a reinvia interesul publicului bulgar față de cauza macedoneană. Dar această mișcare este îndreptată acum și împotriva României.

În cercurile ligei naționale s'a luat inițiativa de a convoca meetinguri de protestare privitor la Dobrogea, care constituie, precum se vede, un obiect al aspirațiilor bulgare.

Aceste meetinguri sunt, în gândul organizatorilor lor, o replică la comemorarea doliului României pentru a 100-a aniversare dela răpirea Basarabiei.

Nu se poate judeca încă dacă noul curent anti-român, pornit de câțiva șovinisti va fi urmat de marele public bulgar, dar în tot cazul aceste manifestări nedelicate față de un stat vecin nu vor fi bine văzute în cercurile guvernamentale, deoarece cabinetul de coaliție actual, a observat până acum atitudinea cea mai corectă în politica sa exterioară și a arătat pentru România, în special, cele mai amicale înclinări.

Anglia și noul ambasador german. Presa Angliei ocupându-se, întreagă, de nominațiunea baronului Marschall în calitate de ambasador al Germaniei la Londra, fixează foarte exact și pregnant situația ce găsește noul ambasador în statul pentru care a fost acreditat și condițiunile între care el și ceice l-au trimis pot aștepta rod dela activitatea ministrului de mare speranță.

Fără deosebire de partid, toate ziarurile exprimă acest punct de vedere limpede și leal: „Noi englezii suntem dispuși a face tot ce e posibil pentru a ameliora relațiunile noastre cu Germania și mai ales pentru a pune capăt unei ostilități latente, care e mai mult de ordin sentimental și nu se bazează pe nimic concret. Dar e bine înțeles că nu ne vom abate dela acest principiu mare, că antanta cordială cu Franța și prietenia cu Rusia are să rămână respectată și neatinsă.”

Firește, presa franceză e satisfăcută de această accentuare unanimă a persistării în relațiunile de bună armonie cu Republica și cu Rusia, în ajunul venirii baronului Marschall, socotit de Germania ca un „deus ex machina” care deodată va pune capăt situațiunii ce a creat însuși regele Eduard, și va da configurație nouă Europei.

Domnia decedatului rege al Danemarcei Frideric VIII. Am anunțat în numărul trecut despre moartea subită alui Frideric VIII, regele Danemarcei, a vendilor și gotilor, principele de Schleswig, Holstein, Storman, Dithmarschen, Lauenburg și Oldenburg. El a domnit 6 ani adevăd dela 1906 (ian. 29), când a murit tatăl său, regele Christian IX, care a fost primul rege al Danemarcei din dinastia Schleswig-Holstein-Sonderburg-Glücksburg, care a ajuns pe tron, după ce la 1863 a murit cel din urmă descendent, regele Frideric VII din dinastia de Oldenburg, care dinastie a domnit timp de 400 ani în Danemarca.

Inceputul domniei lui Frideric al VIII-lea n'a fost fără griji. Insula Island cea mai însemnată provincie a Danemarcei și care încă de pe timpul vikingilor își, avea autonomia ei proprie în cele interne, se pregătia, ca să se rupă de regatul danez. În poporațiunea acestei insule decând și-a serbat în 1874, în prezența regelui Christian IX, jubileul milenar al existenței sale, s'a deșteptat dorința după o independență mai largă și ea voia să fie legată cu Danemarca prin o uniune personală numai.

Frideric VIII în al doilea an al domniei sale, în vara anului 1907, ca să-i împace pe supușii săi nemulțumiți din Island, a grăbit să viziteze festiv insula, în fruntea unei flote, destul de însemnată în proporție cu puterile Danemarcei, a ministrului său și a unei comisii parlamentare de 40 membri. Cu stimă și ovații l-au primit islandezii pe rege în capitala lor Reikiavik și în apropierea acesteia pe câmpul Thingvallau au fost serbări de o strălucire istorică. Regele salută de o scald bătrân, a adunat întreagă nobilimea Islandei în jurul său la un prânz festiv și a luat chiar parte la jocurile naționale ale poporațiunii. Islanda a fost prin aceasta vizită câștigată.

Danemarca sub domnia regelui Frideric VIII a ajuns cu toate certele dintre partide în scurt timp la înflorire. La anul 1910 o grea criză financiară amenința regatul danez. Și un deficit de 13 milioane de abia a putut fi acoperit prin urcarea enormă a tarifului căilor ferate. Zile grele au urmat când s'au descoperit defraudările fostului ministru de instrucție, Alberti, care a păgubit regatul cu 18 milioane. La 1908 regele Frideric VIII a căutat să contrabalanseze tendințele separatistice și independențiste prin o constituție nouă. Femeile Danemarcei au câștigat dreptul de vot pasiv și activ pentru alegerile comunale și la alegerile din 1909 față cu 456.000 bărbați și-a dat votul 424.000 femei. Rezultatul alegerilor a fost că pe lângă 9762 bărbați au ajuns 427 femei în reprezentanțele comunale. Aceste probleme au preocupat Danemarca în anii din urmă.

Criza guvernului din Serbia. O telegramă

din Belgrad anunță că Protici, ministrul de finanțe al Serbiei, și-a dat demisia. Protici este unul dintre conducătorii partidului radical vechiu și abuzicerea lui va face imposibilă situația cabinetului Milanovici. La alegerile parlamentare din urmă guvernul n'a putut să-și asigure majoritatea în parlament și din cauza aceasta Protici a abzis, ajungând în conflict cu prim ministrul cu privire la atitudinea ce va trebui să o iete guvernul în scupștină față cu proporția nefavorabilă dintre partide.

Totodată cu ministrul de finanțe a abzis și Stepanovici, ministrul de război. Imprejurarea aceasta a hotărât guvernul sărbesc, ca luarea unei atitudini să o amâne pe săptămâna viitoare. În cercurile politice din Belgrad se crede însă, că întreg cabinetul și va înainta demisia.

Amenințarea împăratului Wilhelm. Am anunțat în numărul trecut despre știrea ziarului francez „Matin”, după care împăratul Germaniei ar fi amenințat provincia Alsacia și Lorena cu suspendarea constituției și anexarea la Prusia. Până acum nu s'au dat nici o desmintire oficială, iar textul autentic al declarației până acum nu este cunoscut.

Presă germană e în o încrețtură mare și crede de imposibil, că împăratul Germaniei să fi vorbit într'un astfel de ton. Elementele antigermane din Alsacia și Lorena încearcă toate mijloacele, că consiliul imperial al Germaniei să se ocupe cu declarațiile împăratului. În dieta provincială din Alsacia și Lorena se va înainta o moțiune, astfel că se va da ocazia, ca în dietă să se discute pe larg asupra acestor declarații.

După o telegramă din Strassburg, primarul de acolo ar fi confirmat știrea în esență despre declarațiile împăratului, dar textul nu e autentic. Anexarea Alsaciei și Lorenei la Prusia, împăratul a înțeles-o pe cale legislativă.

Deputatul Colshorn din partidul welfilor, a adresat o întrebare scurtă către cancelarul imperiului cu privire la autenticitatea știrilor despre declarațiile împăratului și că lua-va cancelarul răspundabilitatea pentru aceste.

Invaziunea Angliei pe Continent. În camera lorzilor din Anglia în cursul desbaterilor generale asupra politicii de războiu mai mulți peeri au făcut întrebarea, că, dacă va pretinde necesitatea, gata e în orice moment armata expediționară ca să plece pe continent. Marchizul Creve, custodele secret al păcii și statului a răspuns la întrebarea aceasta și a declarat că nu există nici o înțelegere, în sensul căreia Anglia ar avea îndatoriri militare. Anglia nu are aliați militari, din cauza cărora să ajungă în complicațiuni. N'are nici o înțelegere sau îndatoriri secrete. Alianțele Angliei sunt prietenești și de un caracter intim. Membrii camerei lorzilor sunt tot așa de competenți, ca să cumpănească puterea obligatorie a acestor înțelegeri în caz de complicațiuni externe și tot așa cunosc împrejurările, de cari Dumnezeu ferească, între cari Anglia ar fi constrânsă să intrevină.

Dr. RÓTH KÁLMAN,

MEDIC.

TEMESVÁR-ERZSÉBETVÁROS.

Strada Baththyány 2. (Colțul str. Hunyady)

Consultațiuni: a. m. 8-10, d. a. 2-4 ore.

Consultațiuni separat pentru tuberculoși.

Altoire cu Tuberculin.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

!! Pe fiecare damă o interesează !!

cele 8 zile ieftine ale filialei din Arad a magazinului de dantele din Budapesta ARAD, bulevardul Andrássy nrul 20 [Palatul El. Fischer].

DANTELE dela 2 fil. în sus CORDELE „ 3 ” „ SAUZAN și mătăsuri într'o culoare dela 1 cor. 16 fileri în sus.

Și perfid

Acelaș ziar, ca realizare a episcopiei maghiare — a aprins biruință pe creștel maghiar; acelaș crainic de stat național maghiar cel dintâi pe contele frunzele „sempiternă” ghiare pentru meritu fatala încuviințare; lap” bine cunoscută în numărul său o rară perfidie și deștin rară, împotriva încercăm să parăm vernului cu o supremație noastră... Articolei cei mai fervenți pro maghiare (Szabó Jer) o argumentație de-o pentru mentalitatea producem în cele u această stereotipă că ea poate să fie istoria celor mai no s'abat asupra noastră

Români — spun bații de stat maghiari lici de șovinism, deși n'izbitit nici după lupte drepturile, pe cari românii mult, din mila principiilor și împotriva preotului puteau să-l acuze de șul Bánffy, care avea de tîi limba liturgică a ce și numai pe urmă să ficea maghiară.

Uită genialul a industrie a maghiar mit-o fericitul Bjoer să fabrică mai de ghiari” greco-catolice inconștientă tabără fi fost de mult fericituri de cari se bucură gurești. Dar ungu greco-catolici și noi numai pentru transilul maghiarismului ungurești, — iar tocmai pentru salv precum și pentru ghiar mînat cu în spre întăriturile no nu acesta ar fi ade politici unguri și zial chiar „Budapes și s'arhătorec venir înfățișându-o drept biruinți ungurești vre-odată? Pentru ce rat că episcopia mag mai frumos din c pentru ideea de c când știe lumea înt stei „idei”?

Nu mai puțin c că nu contele Khuc tele Ioan Zichy și r a renunțat — zice dotațiunea episcopiei pentru episcopia uncială, numai ca să românească, ci ba acuzat de șovinism, rizeze întâi însași lilor românești. Dar

Și perfid și prost

Aceiaș ziar, care — vestind apropiata realizare a episcopiei greco-catolice maghiare — a aprins cel dintâi focurile de biruință pe crestele imperialismului maghiar; acelaș crainic neobosit al ideii de stat național maghiar, care a incunutat cel dintâi pe contele Khuen-Héderváry cu frunzele „sempiternă” ale aspirațiilor maghiare pentru meritul de a fi smuls Romei fatala incuviințare; acelaș „Budapesti Hir-lap” bine cunoscut nouă tuturor — publică în numărul său de azi un articol de o rară perfidie și de-o prostie nu mai puțin rară, împotriva noastră, a celor cari încercăm să parăm nefasta izbitură a guvernului cu o supremă reculegere a energiei noastre... Articolul e scris de unul din cei mai fervenți propagandiști ai episcopiei maghiare (Szabó Jenő) și se întemeiază pe o argumentație de-o neajunsă plasticitate pentru mentalitatea adversarilor noștri. Reproducem în cele următoare în mod sumar această stereotipă argumentație, convingși că ea poate să fie o mică contribuție la istoria celor mai nouă vremuri de urgie ce s'abat asupra noastră:

Românii — spune autorul — acuză pe bărbații de stat maghiari și pe maghiarii greco-catolici de șovinism, deși maghiarii greco-catolici n-au izbatit nici după lupte de veacuri să-și cucerească drepturile, pe cari românii și le-au câștigat de mult, din mila principilor transilvăneni și a iezuiților și împotriva preoțimei lor filoslave. Românii puteau să-l acuze de șovinism cel mult pe baronul Bánffy, care avea de gând să maghiarizeze în-tâi limba liturgică a celor două biserici românești și numai pe urmă să înființeze biserica greco-catolică maghiară.

Uită genialul autor, că dacă marea industrie a maghiarizării — cum a numit-o fericitul Bjoernson — ar fi reușit să fabrice mai de mult bruma de „maghiari” greco-catolici, din cari s'a recrutat inconștienta tabără a noii episcopii, ei ar fi fost de mult fericțiți cu aceleași largi drepturi de cari se bucură toate bisericile ungurești. Dar ungurii n'au fost niciodată greco-catolici și noua episcopie e menită numai pentru tranziția celor înecați în valul maghiarismului la sânul larg al mării ungurești, — iar împotrivirea noastră e tocmai pentru salvarea acestor victime, precum și pentru zăgăzuirea valului maghiar mânăat cu întreaga forță a statului spre întăriturile noastre naționale. Dacă nu acesta ar fi adevărul, pentruce bărbații politici unguri și ziarele ungurești, în special chiar „Budapesti Hir-lap” au sărbătorit și sărbătorec venirea episcopiei ungurești, înfățișându-o drept trofeul celei mai mari biruinți ungurești din câte s'au câștigat vre-odată? Pentru ce contele Khuen a declarat că episcopia maghiară e meritul lui cel mai frumos din câte a putut să-și facă pentru ideea de stat național maghiar, când știe lumea întreagă semnificația acestei „idei”?

Nu mai puțin genial e și argumentul, că nu contele Khuen-Héderváry, nu contele Ioan Zichy și nu Ladislau Lukács (care a renunțat — zice autorul — de-a reduce dotațiunea episcopiei gr. cat. române, luând pentru episcopia ungurească o sarcină specială, numai ca să nu păgubească pe cea românească), ci baronul Bánffy putea fi acuzat de șovinism, căci el voia să maghiarizeze în-tâi însași limba liturgică a bisericilor românești. Dar ce rost mai avea în-

ființarea unei episcopii gr. cat. maghiare, când maghiarizându-se bisericile românești existente, nu mai putea împiedica nimic alipirea sinceră a preținșilor „maghiari” gr. cat. la aceste biserici? O ipoteză tot atât de absurdă maghiarizarea prealabilă a bisericilor românești ca și argumentul derivat din ea.

Dar, — continuă autorul — românii nu vor să recunoască naționalitatea maghiară nici chiar a gr. catolicilor din Săcuime, din arhidieceza bisericeii române unite, ci ei își revendică până și pe maghiarii plecați din diecezele lor și așezați în Budapesta. În grandomania lor, românii, vor să înlocuiască milenarul rit grecesc cu'n rit special românesc și ei uită, că cu ocazia unirei cu Roma n'au formulat condiția liberei întrebuintări a limbii lor și că această libertate pot s'o mulțumească numai iezuiților maghiari. Tot atât de neîntemeiat e și apelul lor la adresa Vienei, pentrucă ungurii vor să-și mântuiască numai pe semenii lor căzuți prizonieri în „cetatea de apărare”, cum își numesc românii biserica lor.

Credincioșii noștri din Săcuime, știm cu toții și știe și perfidul autor, sunt români năpădiți de puhoiul maghiar și-și mărturisesc înșiși romanitatea, dimpreună cu dorința lor nestrămutată de-a rămânea și mai departe la sânul bisericeii noastre, dela care ei își așteaptă nu numai fericirea religioasă, ci chiar *reînvierea lor națională*. Tot așa și ceilalți frați ai noștri răpiți dela periferiile bisericeii românești. Afirmatia că românii s'ar fi unit cu Roma și în cazul, când limba lor ar fi fost isgonită ori chiar și numai restrânsă în libertatea ei, e o temerară insultă adusă strămoșilor noștri și inconștientul maghiaron (e desigur ori un român ori un rutean desrădăcinat) o aduce în mod conștient. Tot atât de absurd e și argumentul cu salvarea din „cetatea de apărare”, căci între zidurile noastre nu sunt decât români, deși, durere, o prea neînsemnată parte din ei au uitat limba românească. Dacă statul acesta ar fi condus de oameni cari să-i înțeleagă misiunea, cea dintâi preocupare a guvernului ar trebui să fie tocmai creșterea condițiilor celor mai favorabile cu putință pe seama acestor credincioși cu conștiința românească, cu scop ca să le înlesnească învâțarea grabnică a limbii lor materne, împlinindu-le astfel o adâncă dorință a lor.

Românii, însă — încheie autorul — ar trebui să se bucore de înființarea episcopiei ungurești, pentrucă episcopia aceasta i-ar apropia mai mult de inima națiunii maghiare și ar putea să speră — o congruă mai grasă. Dar românii sunt grandomani, — ei vor — după înființarea noii episcopii — să romanizeze ritul grecesc, ceia ce li s'ar mai putea ierta, căci sfinții părinți din vechime nu se mai pot apăra azi și poate și Shakespeare ar putea să-i ierte azi dacă ei, în baza unor perfecte traduceri a operelor lui, și-ar revendica aceste opere. — După aceasta ironie stupid plasată, autorul mai spune că ungurii ar trebui să facă ceva pentru greco-catolicii unguri rămași în diecezele românești. Pentrucă, de pildă, în Cluj din 7208 de greco-catolici 1927 sunt unguri; în Arad din 1245 credincioși 413; în Baia-mare din 4242 credincioși 1815; în Baia de sus din 1247 credincioși 895, — deci 27—72 de procente unguri. — Salvarea este: unde nu este parohie gr.-cat. românească toți greco-catolicii să fie împărțiți la parohia romano-catolică, iar în celelalte să se ia ca criteriu limba maternă, până când românii nu i-au romanizat încă cu totul pe ungurii greco-catolici. Concluzia finală: *nu ungurii, ci românii sunt șovini.*

Din aceste rânduri imbibate de cea mai crasă perfidie aflăm două adevăruri, de sigur nebănuite de autor: *întâiul, că pe teritoriul diecezelor române gr. cat., deși credincioșii sunt cu toții români, statistica oficială a furat 27—72 procente din numărul lor în favoarea procentului unguresc general; al doilea,*

că acolo unde statistica a putut să săvârșască acest furt referințele de trai ale fraților noștri trebuie să fie atât de precare, încât să-i poată silii la negarea conștiinței lor. Două adevăruri, din cari unul foarte trist pentru noi. Dar e trist și celalalt, pentrucă e totuș umilitor pentru noi, ca un popor, care cu astfel de operațiuni își câștigă neînsemnatul escedent numeric asupra noastră, să ne poată brusca — veacuri întregi și cu o îndrăsneală tot atât de fabuloasă ca cea din răscunoscuta poveste a lupului cu mielul și nu cu un mai puțin revoltător cinism, — în cele mai elementare aspirații de existență ce mai cutezăm să ne formulăm.

Ar trebui să pătrundem mai serios în psihologia acestei situații umilitoare și în loc de-a ne risipi și mai mult forțele în supărări neîntemeiate, să cercăm a fi mai susceptibili față de dușmanii noștri de moarte și nu față de acei din rândurile noastre, cari găsesc că a sosit în adevăr timpul să ne întrebăm serios: ce ne mai rămâne de făcut în aceste timpuri, cari reclamă o atitudine supremă din partea noastră a tuturor?

Dela frați

DIN ROMÂNIA.

Dela Academia Română. Academia Română și-a ținut mercuri după amiază, prima sa ședință din sesiunea de primăvară, sub președinția d-lui Iacob Negruzzi.

Președintele academeii a exprimat în termeni mișcători regretul instituției pentru pierderea lui Ioan Pușcariu membru și decan de vârstă al Academiei.

Oratorul aduce la cunoștință membrilor Academiei că o sumă de 3 milioane a fost votată de parlament pentru clădirea bibliotecii academeii. Exprimă cu ocazia aceasta mulțumirile doctului corp față de M. S. regele Carol augustul protector și președinte de onoare al Academiei, față de parlament și față de d. C. C. Arion ministrul instrucțiunii publice.

În mijlocul aplauzelor a propus să se citească următoarea telegramă:

„Academia Română, deschizându-și astăzi a 46-a sesiune generală, prezintă augustului său protector și președinte de onoare expresiunea profundului său devotament și a sentimentelor sale de recunoștință, pentru sprinjinul constant, ce a dat acestei instituții și urează M. Voastre, M. Sale Reginei și întregii familii auguste regale, mulți ani de sănătate și de fericire, pentru a continua opera providențială a ridicării patriei și rasei”.

I. Negruzzi.

D. Dem. A. Sturza, secretar perpetuu al Academiei citește darea de seamă pe 1911—12.

În darea de seamă se găsesc de asemenea cuvinte pline de căldură față de regele României, datorită înaltei intervenții a căruia s'a acordat creditul de 3 milioane.

Expozeul se termină prin cuvintele:

„Termin expunerea mea asupra lucrărilor din ultimul an, amintindu-vă că sunt acum 28 de ani, în 1884, mi-ați dat misiunea de a conduce în calitate de secretar general serviciile Academiei noastre”.

„Am făcut tot ce este în putința mea pentru progresul și ridicarea Academiei sub toate raporturile întru cât am convingerea profundă, că această instituție este și trebuie să fie din ce în ce mai mult organul vieții culturale, al progreselor și al exaltației rasei române întregi, pe toate terenurile culturai intelectuale”.

DIN MACEDONIA.

Macedoromânii în America. Societățile lor naționaliste. Citim în ziarul „Dreptatea” valorosul confrate aromân care apare la Salonic (Turcia):

„Societățile naționaliste aromâne din America sunt mai ales opera tinerilor cu carte eșiți de

pe băncile liceului român din Bitolia. Acolo în străinătate ei se adună împreună cu alți români mai puțin cultivați și vorbesc de nevoile celor de acasă, povestesc vestile rele sau bune ce le sosesc și se îndeamnă asupra celor ce au de făcut pentru a le veni în ajutor. Astfel se întemeiază numeroase societăți, mai toate cu scopuri filantropice naționaliste, care sunt de un real folos pentru lupta românilor macedoneni.

Cea dintâi societate întemeiată de ei a fost „Speranța”, care a luat apoi numele de „Fărșero-tul” după membrii societății care o sprijinesc și cari sunt mai ales români fărșeroți.

A înaintat foarte mult ca avere și ca membri, dar în ultimul timp au izbucnit neînțelegeri cari i-au paralizat întru câțva mersul înainte.

În 1906 s'a constituit societatea „Lupoacea”. Au luat parte români macedoneni din toate părțile și au participat și români transilvăneni. În împrejurările de atunci, când românii macedoneni erau pradă bandelor de antarți, conducătorii acestei societăți au crezut că trebuie să o amestece în lucruri delicate, cari nu erau aprobate de toți membri.

De aci neînțelegeri păgubitoare.

Acum în urmă ea a ajuns sub conducerea vrednicului tinar naționalist Vanghele Atanasescu și a început iarăși să prospereze grupând în jurul ei foarte mulți membri.

În 1908—909 s'a înființat „Unirea” a românilor fărșeroți din Gramaticova și Patiana.

Avea ei este de 800 de dolari.

În 1911 la Indianapolis s'a înființat societatea „Picurarlu”.

Toate aceste societăți au de scop ajutarea școalelor și bisericilor române din patrie avându-și sediul, afară de „Picurarlu” toate la New-York.

În 1908 s'a înființat societatea „Frația” de către vrednicul naționalist Christea Constantinescu, care murind înainte de vreme și înainte de a fi putut stabili un program precis, societatea a trebuit să ia sfârșit.

O societate înfloritoare de ajutor reciproc este „Perivolea” acea a românilor originari din comuna cu același nume, are un capital de 1400 dolari.

Aromânii veniți în America sunt peste 10.000 toți muncesc să se sprijinească între ei, fiind foarte agreați de către guvernul american.

Dacă societățile lor nu prosperează precum se cuvine este că nu stau toți la un loc și nici nu se fixează în aceeași localitate. Apoi le mai lipsește și timpul necesar pentru a se ocupa cu ele. Sunt foarte buni naționaliști și oricând gata la jertfe pentru cauza națională.

Aviz!

Abonații cari sunt în restanță cu plata abonamentului sunt rugați prin aceasta să-și achite toate datoriile până la 1 Iunie 1912 st. n.

După acest termen administrația ziarului nostru va trimite cu rambursă chitanță de abonament tuturor restanțierilor, în care caz va trebui să plătească și spesele împreunate cu aceasta încasare.

Îndeosebi rugăm pe aceia cari sunt în restanță încă și pentru „Tribuna”.

Administrația ziarului
„ROMANUL”

Atragem atențiunea on. public cetitor al ziarului nostru, că cele mai noi buchete și cununii de trandafiri, — plante, flori, precum și totfelul de flori mai ieftin se capătă la

JELINEK FERENCZ
grădinar

Oradea-Mare (Nagyvárad).

Catalog de prețuri gratis și franco.

Litere — Arte — Științe

ZĂDARNIC

Zădarnic mamă mă mai plângi
C'asa o fost să fie...
Zădarnic mâniale îți frângi
Și inima pustie...

Și tot zădarnic rugăciuni
Tu bați în nopți senine —
Și-atâtea cruci și 'nchinăciuni
Mai faci tu, pentru mine...

Zădarnic milă mai cerșești
Cerescului părinte...
Zădarnic te mai amăgești
De-a mă vedea cumintel!

De-a mă vedea voioasă iar
Cu față 'mbujorată...
Sunt toate mama în zădar!
Nu sunt ca altădată...

Mi-o fi ursit așa... eu știu?
Nu mă cunosc pe mine...
Mi-e astăzi sufletul pustiu
Și inima ruine!...

Cornelia Langa

Griboiedoff și Lermontoff

(Studiu din literatura rusă).

Pușkin a murit în duel. Moartea lui însă ori și cât să fie de tragică nu a încheiat epoca romantismului, nici seria sfârșiturilor tragice, ce le-au avut favoriții Parnasului rus pe timpul acesta. Aflăm un fenomen rar. Istoria literaturii ruse parcă nu s'ar ocupa în epoca aceasta decât cu soarta martirilor și sclavilor ei: Pușkin cade în duel în etate de 38 de ani, Griboiedoff e asasinat în Teheran, Lermontoff își află moartea în duel ca tânăr de 27 de ani, lui Venewitinoff societatea i-a cauzat moartea când era de 25 de ani, Ryleieff a fost spânzurat, pe Kolzoff îl năcăjește o rudă de a lui până la moarte, în etate de 33 de ani s'a stins deja, Polesaieff ajunge în Siberia, Bielsinski înnebunește. Poate s'ar mai putea continua seria.

În prejurul lui Pușkin e deasă pădurea romantică, dar dintre acei poeți cărora le-a zămbit muza mai cu seamă doi se înalță: Griboiedoff și Lermontoff. Primul nu ne-a lăsat altceva, decât o comedie, dar această comedie e capodopera dramaturgiei rusești, ea poartă titlul: „Mintea îți face pricaz”. În literatura universală mai aflăm încă opere, cari seamănă cu aceasta comedie, ea seamănă în mai multe privințe cu Mizantropul lui Molière, în Revizorul lui Gogol întâlnim din nou aceia veselie tirană, care e de regulă ironia comediei rusești. De Vogué susține, că piesa teatrală a lui Griboiedoff stă cu mult mai presus decât comedia lui Gogol, pentrucă cuprinde în sine cu mult mai mult, e mai profundă și spiritualitatea ei e de natură mai fină. Autorul și-a scris comedia ca și Kryloff în iambi și a respectat receptul pseudoclasic: unitatea. Acțiunea se petrece în decursul unei singure zile, tot în același loc: numai odăile se schimbă în casa lui Tamusoff. Continutul e cât se poate de simplu: Ciazki zboară acasă pe aripele dorului și a iubirii, dupăce trei ani a fost în străinătate, el zboară la Sofia Tamusoff cu care s'a crescut împreună. Sofia însă e amoroasă de demult într'un nevrednic, în secretarul tatălui ei: Molcialin, care la aparență o iubește, pe când el numai protecția vrea să câștige prin ea. Ciazki observă înstrăinarea Sofiei, se interesează și află secretul ei încă în aceeași zi. Desiluzionat și năcăjit părăsește casa unde s'a crescut, iar Sofia rămâne singură, dupăce a descoperit indolența și calcularea lui Molcialin. Numai lipsa unui sfârșit mai viu deosebește aceasta comedie de numeroasele farze franțuzești¹⁾ „Mintea îți face pricaz” nici azi nu s'a învechit, pe când cetind și cele mai frumoase pagini romantice simți duhul mușcăcios, cel răspândesc florile ofilite. Griboiedoff e interesant în general, pentrucă stă departe de orice clasificățiune; era contemporanul lui Puș-

¹⁾ Brückner.

kin, dar nu a înțeles principiile, cari l-au condus pe Pușkin; Griboiedoff era adâncit în studiarea morăvurilor vechi rusești, era dușmanul tuturor reformelor.

Însă nici autorul celei mai celebre comedii rusești nu a avut mai bună soartă decât contemporanii lui: Klotho chiar așa a tors, Lachesis chiar așa a ghemuit. Atropos chiar așa a tăiat firul vieții lui, ca și al celorlalți. Când Pușkin călătorind în 1829 prin Caucaz a voit să treacă peste un râu a întâlnit un car. „Doi boi erau prinși la car și treceau încet pe mal în sus. Câțiva țărani din Georgia îi urmăreau. De unde veniți? îi întrebai — din Teheran. — Și ce duceți? — Pe Griboiedoff. — L'au dus, napoi în Tiflis.” Autorul comediei, „Mintea îți face pricaz”, ambasadorul Rusiei a fost ucis de o trupă de mardeuri în Persia.

Adevăratul romantic rus și Byronist nu e Pușkin, cu atât mai puțin Griboiedoff, e Mihail Lermontoff, marele pesimist, care în atmosfera înădușită a lui Nicolau I. era puțin apreciat, dar care în fiecare deceniu a câștigat tot mai mare însemnătate și popularitate: pe lângă Pușkin al doilea geniu poetic al rușilor. El e productul domniei lui Nicolau și poate chiar în aceasta constă deosebirea, ce o observăm între firea poetică a lui Lermontoff și a lui Pușkin. Cel din urmă s'a născut în epoca mai temperată și liberă a lui Alexandru I. el era încă adâncit în visuri frumoase politice-sociale și numai anevoie s'a lăsat de ele, văzând realitatea. De tot altcum stau lucrurile la Lermontoff. Acesta s'a dezvoltat deja după acele zile fatale decembriste, când visurile epocii lui Pușkin s'au dovedit de himere absurde; în inima lui nu a mai fost nimica, ce ar mai fi alimentat gemenele speranței și a protestării. De aceea e Lermontoff poetul cel mai antisocial, de aceea e pesimismul lui cel mai fără de speranță. Cu loialitatea stupidă și cu umilirea servilă a epocii sale nici când nu s'a putut împăca, pentru aceea e el cel mai exotic dintre toți poeții ruși, pentru aceea își alege subiectele sale poetice cu predilecție din Caucaz.

Departate de ochii lumii, în Caucaz și-a petrecut și el anii săi cei mai laborioși și s'a stins atât decurând, încât — așa este un biograful — contemporanii nici nu au avut timp să-l întrebe unde și când a învățat a declina și a conjuga. Turgenieff l'a văzut de douăori: odată la un bal mascat, unde stetea plictisit și indiferent între larvele ce se adunau împrejurul lui; a doua oară într'o sală de primire în uniforma gardiștilor, șezând pe o taburetă mică înaintea unei frumseți din Petropol, al cărei râset sgomotos l'a pus în uimire, l'a ofensat așa zicând „Era ceva tragic și oimovs pe el. Pesimismul și pasiunea îi întuneca ca și ceva putere demonică față-i pâlita de soare; privirea posomorâtă a ochilor săi mari era într'un contrast interesant cu expresiunea delicată și plăcută a buzelor sale... Era mic și gros, cu un cap mare și lat în umeri, ceace nu-l făceau impozant, deși era imposibil să nu vezi, că e om distins”.

Aceasta le-a scris Turgenieff ca om bătrân și trebuie să fie autentice și pentru aceea, că seamănă în multe privințe cu un alt portret. Bodenstedt călătorind în 1840—41 prin Rusia era odată chiar la masă cu niște tineri nobili ruși, când deodată s'a ivit între ei un oaspe nou. „Avea o ținută nobilă și nesfortată, era un bărbat de statură mijlocie și de o sprintenie rară. — Părul său lins, blond, pe de două părți frizat ușor lăsa liberă fruntea lui extraordinar de lată. Ochiul mari însuflețit așa se vede nu aveau nimica parte în expresiunea ironică ce flutura împrejurul gurii lui delicate”. Toată seara făcea la glume și satiriza prietenii sei, cu toate că „știe să fie jingăș ca și un băiat, îl stăpânea însă în general o dispozițiune melancolică”. Acest portret încă trebuie să fie fidel, pentrucă Bodenstedt, care a tradus mult din limba rusească, deja atunci a cunoscut și a admirat operele lui Lermontoff, și e sigur că s'a interesat și de exteriorul poetului. Amândouă portrete sunt așa de fidel pictate, încât pe baza acestora cu ușurință putem recunoaște un al treilea portret, care l'a pictat însuși Lermontoff în romanul „Un erou al timpului nostru”. Eroul timpului nostru seamănă din

²⁾ Pușkin: O călătorie prin Erzerum.

fit în păr cu schițele făcute de Turgenieff și Bodensedt, e sigur, că Peciorin e însuși Lermontoff. Caracterul și descrierea eroului o aflăm mai ales în capitolul al doilea și în partea „Prințesa Mary” (8 iunie) din acest roman.*

Vieța lui Lermontoff o putem studia din acest roman. Din cele ce nu se află în „eroul timpului nostru” e destul să știm, că părintii i-au murit de curând — era încă copil de doi ani — și bunica lui l-a crescut. Abia și-a început înă studile a trebuit să se întrerupă pentru o bazonie a tineretii lui uragice; el a părăsit universitatea și a părăsit și viața de familie. Natura lui neliniștită i-a făcut iarăși neplăceri, a ajuns în închisoare pe un timp mai scurt. Le-au trimis (mai bine zis l-au exilat) în Caucaz pentru odată ce a scris-o când a nutrit. Pușkin și pentru duelul ce l-a avut cu fiul istoriografului de Barante. Starea sa sufletească singur și o caracterizează într-o scrisoare: „Nu știu ce mă așteaptă depravarea ori nebunia”. Continuarea biografiei lui o aflăm în romanul „Un erou al timpului nostru”. Cele ce le-a scris despre Peciorin nu sunt altceva, decât însușirile și aventurile postului, ale lui Lermontoff: acela care așa de nemilos își desfășură toate greșelile și scaderile sale nu poate falsifica lucrurile.

Fatalitatea oarbă a dus până în extreme această asemănare: tocmai așa l-a pus căpitanul Martynoff pe Lermontoff înaintea pistolului sau pe același Platigorsk, ca și Peciorin pe Grusnițki în roman. Numai sfârșitul desului a fost altul: Lermontoff a rămas mort pe locul d- scris în roman, la poalele muntelui Masuk în 1841. Încă nici nu era de 27 de ani...

Operele unui poet — zice de Vogt — care a murit în etate de 26 de ani, nu pot fi de mare număr; sunt însă între ele așa păți splendide, cași ghișta Elbrutului. Cea mai vestită poezie a lui Lermontoff e „Demonul”, care ar trebui să o comparăm cu Milton, luând în comparație pompa descrierilor și puterea sentimentelor. Puține versuri mai frumoase s-au scris vreodată, decât acestea, în cari ingerul pierdut declară amor copiliei din Georgia: — Raiul și iadul meu este în ochii tăi. — Te iubesc cu așa o patmă, care e necunoscută aici pe pământ — și cum tu nu ai ști iubi — cu întreagă fierbătela, cu întreagă puterea unui cugget, unui vis nemuritor. — În sufletul meu a fost dela începutul lumii întipărită icoana ta — acolo a pluit naintea mea — în pustia et rului primitiv.

Mai de mult s'a publicat o poezie necunoscută de a lui Lermontoff: *Saska*, un fel de autobiografie, în care se manifestă sincer acest spirit poetic, cu amestecul imaginației mărețe și a ironiei amare. În general poezia lui Lermontoff e mai puțin armonică și mai puțin perfectă ca a lui Pușkin, dar vibrațiile ei sunt cu mult mai dureroase și subiective. Aflăm în ei o subiectivitate, care e acomodată pentru liră, dar nu pentru dramă: subiectivitatea mare e cauza, că dramele lui Lermontoff nu au ajuns un nivel mai înalt.

E de știut, că poezia lui Pușkin cât și a lui Lermontoff e de natură romantică. Așa se vede însă, că acest arbore a produs deodată două feluri de fructe: Pușkin și Lermontoff nu au rămas numai în labirintul romantismului, ei au exploatat și mine nouă, din cari scot la iveală mai târziu Gogol și Dostoievski un tezaur bogat de amănunte psihologice și sociale.

Ce privește romanul „Un erou al timpului nostru” o singură îndoiială mai putem avea: de ce a publicat ființa aceasta închisă și desperată spovedania sa sufletească? Ne răspunde el însuși: Istoria unui suflet omenesc — fie acela oricât de neînsemnat — de sigur că e mai interesantă și mai instructivă, decât istoria unui popor întreg. Din acest punct de vedere trebuie privit întreg romanul. Ca roman simplu nu ar putea sta între romanele clasice ale literaturii universale, oricât să fie de distins autorul lui, înă ca memoarele lui Peciorin sunt de valoare extraordinară, dispar greșelile cele mai mari: lipsa unui sfârșit și lacunele romanului. Are sfârșit „eroul timpului nostru”? Ca roman desigur că nu, dar ca memoarele lui Peciorin da. El ne-a scris numai atât, cât a viețuit, sfârșitul memoarelor l-a dat soartea cu o simplitate dureroasă. Prin aceea, că Lermontoff și-a descris viața lui proprie nu numai că a atras atenția publică asupra romanului, dar totodată ne-a dat și icoana vieții complicate și nervoase a unui suflet bolnăvicios; o astfel de icoană și un talent

* V. „Un erou al timpului nostru” de Lermontoff, trad. în rom. de B. Marian, pag. 77—80 și 174—76.

ca Lermontoff numai despre sine a putut zugrăvi. Aceasta explică calitatea distinsă a caracterizării, autorul însă știe caracteriza nu numai persoana sa, dar și a figurilor secundare, de ex. a lui Maxim Maximiev.

Influența lui Byron în epoca lui Lermontoff e ceva ne mai pomenit: un numai în literatură a aflat aderenți și inițiatori, dar și-a pus pecetea pe tot tramul și modul de gândire ale claselor sociale mai înalte. Rusia, unde cultura și literatura era un articol de import, a fost și acestei influinți deschisă. Oare nu a fost chiar așa viața lui Lermontoff, ca și a lui Byron: tineretă svăpăiată, cu lupte și amori, cu glorie și cu moarte de timpuriu? Aceasta nu a fost decât boala secolului trecut: după desfătările neînfrânate apatia deplină; așa s'au rătăcit nervii lui Musset și Byron, în aceasta a suferit Don-Juan și Peciorin. Nu din ironie răutăcioasă poartă dar Peciorin numele de „un erou al timpului nostru”.

De Byron, de altcum, poate dintre toți aderenții lui, nimeni nu s'a apropiat mai mult, ca Lermontoff. Și în el s'au ceva demonic ca și în Byron, în poeziile sale nici nu vorbește despre suferință, ci mai mult despre demonul seu. Amândoi sunt nădădușiți cu lumea, dar pe când Byron învinște lumea întreagă, Lermontoff în mare parte pe el însuși, drept aceea nu acuză omenirea, lumea, ci o zăcăvește calm, cu ironie și dispreț. Amărăciunea lui Lermontoff e mai naturală, pe el nu îl năcăjese numai ipocrizia, ci „patria domnilor și sluglor”, care l'a făcut să sufere în închisoare și în exil. Și el înbește ca și Byron colorile măreții, în natură teribilă, dar se îndestulește cu munții patriei sale, cu Caucazul.

Se zice că opurile literare trebuie să aibe un scop oarecare, o tendință morală. E verosimil, că Lermontoff a voit să scape inima tinerimii ruse de depravarea și desfrânarea, ce umblă cu luxul și viața elegantă, în care trăia nobilimea rusă de pe atunci, în care a trăit și el. Aceasta tendință nu o clarifică însă îndestul.

Coriolan Petran.

Zecce sate în ruină

17 morți, sute de răniți, 1600 de case nimicite.

Intrece orice închipuire pustiirea îngrozitoare ce a făcut uraganul de luni într'un ținut întreg de țară, pe o linie de 100 kilometri, ce se întinde dela Dej spre Bistrița. Pretutindeni, pe unde a trecut uraganul n'a lăsat decât jale, pustiu și ruină. Durere, catastrofa e mult mai mare decât ne închipuim în ziua primă la primirea celor dintâi vești. Dăm mai la vale o tabelă, care însă numai aproximativ ne înfățișează un tablou al mizeriei și al pustului, ce în câteva minute numai a lăsat mânia cerului într'un colț de țară.

Au pierit:

In Unguraș	2 oameni și	310 case
„ Bozieș	—	150 „
„ Matei	—	140 „
„ Brețeu	4 —	290 „
„ Michaza	4 —	103 „
„ Șovarad	—	29 „
„ Petrilaca ung.	—	107 „
„ Iobagifalau	—	139 „
„ Valea-rea	—	63 „
In alte 5 comune	7 —	217 „
In total	17 oameni	1548 case

Acțiunea de ajutorare a pornit-o mai întâi comitele suprem și autoritățile locale. Majestatea Sa, a trimis din caseta Sa particulară 80 de mii de coroane pentru alinarea suferințelor celor năpustiți. Au mai sosit ajutoare dela guvern și dela moștenitorul de tron. S'au pornit colecte în țară întreagă, cu greu însă se vor putea acoperi toate nevoile, deoarece pagubele se urcă până la 5 milioane. Singure comunele Brețeu și Unguraș, cari au fost mai greu lovite, au suferit pagube de peste 2 milioane. În Brețeu, partea locuită de români a fost aproape total nimicită. Biserica, școala, locuința preotului și a învățătorului zac în ruină.

Pentru ilustrarea mizeriei dăm mai la vale apelul părintelui din Matei și rugăm și noi pe stimații noștri cetitori să grăbească cu obolul lor în ajutorul celor loviți de soartă.

Apel la inimile nobile.

Onorată Redacțiune!

Elementele năpraznice ale naturii în mod înfloritor s'au deslănțit în 13 mai după amiază asupra nefericitei comune Matei (Szászmaté, comitatul Solnoc Dăbăca). Nori grei amenințatori, însoțiți de un uragan neînchipuit de viforos în o jumătate de oră a prefăcut comuna Matei, altcum destul de frumoasă între alte comune din jur în o pustietate deșartă, lăsând oamenii cu lacrimi de durere, în drum, lipsiți de adăpostul lăcașelor clădite cu multe spese în decursul anilor. Un uragan puternic împreună cu grindină a rupt arborii seculari, a scos din rădăcini pomii, a ruinat totul, făcându-le asemenea pământului vre-o 30 case, între cari vre-o 25 de ale românilor. Altele au fost în așa măsură deteriorate încât nu mai pot locui în ele.

Șuri, șoproane și alte edificii secundare abia au rămas în tot satul constător din 200 familii mixte, (români și maghiari), neatinse vre-o 30. Nu au fost cruțate nici îngrăditurile, nici cumpenile dela fântâni, grânarele și coștelele cu bucate, cari au fost suflate și amestecate cu lemn, paie și pământ.

Vite nu au pierit, afară de câțiva miei și porci căci alinându-se viforul, au fost scoase de sub ruine încă vii, vre-o câteva cu oasele rupte. Oameni s'au primejduit mai mulți între cari Ripan Vasile, tată la 5 orfani, a fost scos după o muncă de 2 oare de sub ruinele casei decurând clădite, iar acum trage de moarte. O muiere, de spaimă și lovită de lemne, a abortat și zace acum greu bolnavă. Paguba mare ce toți au suferit nu se poate descrie.

Biserica română fiind de lemn a fost total ruinată, — iar la cea ungurească numai coperișul fiindcă era zidită de piatră.

Plângea inima în noi de durere, mai ales cugetându-ne la sărăcia noastră, la marea scumpete a timpului și la greul ce ne așteaptă în urma dezastrului.

Venim cu lacrimi în ochi a ruga Onor. public marinimos a ne ajutama după putință, trimițându-ne obolul binefăcător, pentru alinarea grelei nefericiri ce ne ajunse.

Orice ajutoare să se trimită pe adresa subsemnatului Ioan Rotariu, preot, Szászmaté, Szolnok-Doboka m.

Ioan Rotariu,
preot.

Ioan Ripan,
prim curator.

Răsboiul italo-turc

Pentru Turcia răsboiul cu Italia din zi ce merge ia întorsătură tot mai gravă. Deabea a satisfăcut o cerere, — dealtfel legală, — de a deschide strămtorile și Rusia vine cu alte pretențiuni. Rusia pretinde Turciei despăgubire pentru pagubile cauzate comerțului rusesc prin închiderea Dardanelor. Această pretențiune Turcia, în un consiliu de miniștri ținut marți a respins-o, prin ceace a făcut din Rusia un adeversar cu mult mai primejdios decât Italia, căci drept răspuns la hotărârile consiliului de miniștri, de a respinge cererea Rusiei, Rusia răspunde prin mobilizarea flotei de pe Marea-Neagră.

Cu toate statele din Balcani Rusia e în relațiuni destul de prietenești, așa că această mobilizare nu poate fi îndreptată, decât contra Turciei.

Prin pășirea aceasta energetică a Rusiei, pare a se adeveri bănuiala Turciei, că Rusia, încă dela începutul răsboiului, pela spate lucrează mână în mână cu Italia.

Știrile sosite mai în urmă sunt următoarele:

Dardanelele.

Constantinopol. — Poarta otomană, a respins cererea Rusiei, de a primi Turcia responsabilitatea pentru pagubile cauzate comerțului rusesc prin închiderea Dardanelor, deoarece prin închiderea strămtorilor Turcia nu a violat dispozițiile cuprinse în contractul dela San-Stefano. Rusi, însă e de părere, că dis-

pozițiile cuprinse în acest contract sunt de a se explica astfel, că Turcia nu poate închide Dardanelele nici în timp de pace și nici în timp de război, sau chiar dacă o face aceasta silită de astfel de împrejurări, cari o periclitează în existența sa, atunci e responsabilă materialicește de pagubile cauzate prin închiderea strâmtorilor.

Constantinopol. — Telegramme sosite ziarului „Ikdam” de pe insula Rodos anunță, că pe insulă se află acum 14.500 soldați italieni și zilnic sosesc noi trupe italiene. Generalul Ameglio a interzis debarcarea pe insulă a ziaristilor sosiți cu vaporul Patrias. Printre ziaristii sosiți sunt 26 ziaristi străini și pentru ziaristii italieni.

Roma. Torpilarele Nembro și Aquilone în apropierea insulei Lipso au prins un vapor turcesc încărcat cu munițiuni de război.

Mobilizarea Rusiei.

Constantinopol. — Telegramme sosite ziarului „Sabah” anunță, că rezerviștii flotei rusești din Marea Neagră au primit ordin, ca să fie pregătiți pentruca să poată satisface îndată ordinului de chemare.

Din Tripolitania.

Roma. — Lucrările de apărare la Tripolis și Homs continuă fără împiedecare. Lucrările pentru reconstruirea noului fort dela Tobruk s'au reluat azi dimineață sub protecțiunea a 3 batalioane și a unei baterii de munte.

Câteva ore mai înainte, detașamente din reg. 30 infanterie au întâlnit un puternic grup de banduini comandat de soldați regulați și bine apărați de forturi. Detașamentul dușman a fost silit să se retragă cu pierderea a 100 de oameni.

Roma. — Se confirmă, că turcii au pierdut 300 morți în lupte dela Bukerez, din 3 maiu st. nou.

De la concertul „Reuniunii sod. români”

Insemnătatea „Reuniunii sodalilor români” din Sibiu, se impune zi cu zi. Clasa noastră de comercianți și meseriași din jurul Sibiului dărește mult acestei reuniuni sub raportul cultivării artistice și culturale și a puternicei conștiințe naționale de care generații după generații s'au perindat în acest modest sămin și atât cei din juru ei, cât și cei îndepărtați nu pot decât cu oing să se gândească la ea ca la o mamă duioasă care îi îndrumă pe drumul adevăratei vieți, dându-le putința prin ajutoare și sfaturi părintești de a-și putea face intrarea în lume.

Cam aceste idei mă preocupau înainte de începerea programului de concert dat de această reuniune dumineca trecută 13 maiu în sala cea mare dela „Unicum”, care era tixită de lume. Public românesc din Sibiu și chiar de prin comunele învecinate au venit să asculte frumoasa cântare românească.

Dar ceace da un farmec deosebit întregii săli, era mai ales frumosul port săliștenesc în care se prezentaseră o mare parte din domnișoare sfără de coriste cari mai toate erau îmbrăcate în acest port. Și datorită neobositului prezident al acestei reuniuni, d-lui V. Tordășianu, care nu pierde nici o ocazie a stărui asupra acestui punct, aducând elogii deosebit tuturor domnișoarelor, cari îmbracă portul nostru național păstrând astfel datinele rămase nouă din moși strămoși.

Corul a fost condus de harnicul învățător Candid Popa. Cele opt puncte au fost cât se poate de precis redade, datorindu-se pe de-o parte conducerii măestre a d-lui Candid Popa, iar pe altă parte puterilor muzicale de cari dispune acest cor. Vocile de bariton și bas au fost puțin cam slabe, dar au fost îndeajuns recompensate prin vocile de tenor și sopran cari, prin puternica și clara interpretare a bucăților predate au uimit întreg publicul auditor. Mai ales compoziția maestrului A. Bena „Măiestrii și plugarii” (cuvinte de A. Bârseanu), o compoziție de toată frumusețea, publicul se îndoaia de reușita ei deoarece tenorul și soprana au avea multe greutăți de învins. Și cu toate acestea

*) Înălțătoarele versuri ale acestei compoziții au fost dedicate harnicului prezident al reuniunii, d-lui Victor Tordășianu din partea d-lui Andreiu Bârseanu, — autorul lor, fiind pușe apoi pe muzică de către maestrul Bena. „Reuniunea sod. români” ceacă toate mijloacele posibile de a face cât mai cunoscută meseriașilor și plugarilor noștri, ca aceștia la rândul lor să o întrebunțeze la toate manifestările culturale ca pe un imn național.

a fost predată cu multă siguranță, iar publicul psr'că sorbea notele înălțătoare de inimă, aci izbucnind furtunoase ca și sufletul țărânului nostru încărcat de obide și nevoi, aci line și vibratoare.

La sfârșit publicul a isbucnit în aplauze prelungite, cari au conținut numai după începerea din nou a acestei bucăți, apoi celelalte puncte: „Ce vii badeo târzior” de A. Bena; „Câte flori” și „Păsărică mută-ți cuibul” de I. Mstei; „Scumpă dragă copilă” de G. Dima; „Nevasta care iubeste” și „Zis'a badea” de Musicescu și „Cântec de primăvară” de C. Porumbescu, — toate coruri mixte — au fost predate cu cea mai mare siguranță mulțămînd îndeajuns publicul ascultător. Ascultam uimit la toate acestea și mă gândiam, cătă cheltnială de nervi și cătă încordare sufletească își pun profesorii de muzică din seminarii și gimnaziile pentru instruirea elevilor săi.

Câte „prima”, „secunde”, „terțe”, „distanțe de grado”, „tonuri cromatice și diatonice”, și altele de acestea, nu trebuie să le repete în fie ce zi până când ajung în tainele greu de pătruns ale zeiței Euterpe. Iar aici un cor de meseriași atrag admirația prin interpretarea atât de exactă a compozițiilor amintite. Meritele principale ale acestei răsugite în primul rând revin d-lui Candid Popa, care și de data aceasta a arătat, că prin voință, orice obstacole se pot învinge, fie ele cât de anevoioase. Pentru acești dascăli ai poporului nostru mulțămirea lor sufletească este cu mult mai mare decât toate omagiile aduse.

Di I. Stanciu, cunoscutul nostru tenor liric, cu care clasa meseriașilor se poate mândri a cântat solo unele romane sentimentale fiind răsplătit cu aplauze îndelungate.

Di Mitru Axanto, cunoscut publicului sibian dela reprezentările teatrale înjghebate de dsa sub aripile reuniunii, a recitat frumoasa poezie de Coșbuc „Zisus învierii”. A fost un interpret fidel al lui Coșbuc, redându-ne încoana căsniciei dela țară. Dureros a fost însă neapăsarea publicului în timpul declamării. Versurile duioase ale poetului să perdeau în zgomotul asurzitor al tăcămurilor și al paharelor, așa că și cei atenți n'au putut auzi cum se cade.

După concert un grup de tineri au jucat frumoasele jocuri naționale „Călușerul” și „Bătuta” fiind viu aclamați de public, după care a urmat dansul până în zori.

Seopul acestui concert a fost — ca totdeauna — filantropic. Cam de regulă d. Tordășianu, cu spiritul d-sale de pătrundere vede golurile neobservate de marele public și astfel ia inițiativa de a le umplea. Așa și acum în conțelegere cu comitetul reuniunii a luat hotărîrea ca o parte a venitului curat să o doneze „Fondului ziaristilor români din Ungaria”, întemeiat anul trecut de către binefacătorul din Vinerea, d. Ioan Mihlu.

Clasa intelectuală, care, cam de regulă, la manifestările diferitelor instituiții ale clasei noastre de mijloc se mulțamește doar cu știrile ziaristice și astfel judecă lucrurile doar din auzite, a fost foarte slab reprezentată la acest concert.

„Dela fântâna foltei”.

INFORMAȚIUNI

Arad, 17 Maiu n. 1912.

Dela Reuniunea femeilor române din Arad și jur. Deoarece din mai multe părți s'a făcut observarea, că lozurile loteriei aranjate de „Reuniunea femeilor române din Arad și jur”, fiind expirat termenul fixat pentru tragerea lor, nu ar mai avea valoare, din încredințarea doamnei Sofia Beleş, prezidenta reuniunii am onoare a aduce la cunoștința onorabilului public interesat, că sortarea lozurilor s'a amânat în urma unei concesiuni ministeriale, și prin urmare acele lozuri au deplină valoare până la termenul sortării, care la tot cazul va fi adus la cunoștință publică la timpul său, și astfel rog și pe aceasta cale pe tot românul de bine să binevoiască a cumpăra din lozurile care au rămas încă nevândute.

Maria dr. Botiș.

Personale. Ni-se telefonează din Budapesta, că de prezent petrec în capitală: Prea Sfinția Sa dr. Vasile Hossu episcop, d-nii Gheorghe Pop de Băsești, președintele partidului național român, dr. Teodor Mihali și dr. Stefan C. Pop deputați, dr. Iuliu Maniu, dr. Nedelcu și dr. Gheorghe Dobrin membrii ai comitetului național.

Invitare la serbările comemorative cari vor avea loc din prilejul aniversării centenarului nașterii lui Gheorghe Barițiu, luni în 14/27 maiu a doua zi de Rusalii la Brașov.

Program: 1. Luni la orele 10 a. m. parastas solemn în memoria lui Gheorghe Barițiu oficiat în biserica sf. Nicolae din Brașov. Cântările de parastas vor fi executate de corul mixt al bisericeii sf. Nicolae sub conducerea d-lui G. Dima. II. Luni după amiazi la orele 6 în sala Redutei orașenești festival comemorativ: a) Cuvânt de deschidere rostit de dr. V. Nițescu. b) Coruri executate de reuniunea rom. de cântări sub conducerea maestrului G. Dima. c) Conferență despre Gheorghe Barițiu de Silvestru Moldovan. d) Declamațiuni: a) de Mărioara G. Dima, b) de Aurel P. Bănuțiu. Intrarea la festival: Balcon 3.50 fil., Fotel 3 cor. Parchet I 2 cor. Parchet II 1.60 fil. Galerie 1.20 fil. Loc de stat 1 cor. Studenți 50 bani. III. Luni seara după festival cină comună în localitatea Redutei.

Tot în ziua comemorării lui Gheorghe Barițiu se vor întruni la Brașov reprezentanții presei române.

La aceste serbări comemorative invităm cu toată onoarea publicului român din Brașov și împrejurime. — Redacțiunea ziarului „Gazeta Transilvanie”.

Rectificare. În articolul nostru din numărul trecut „Moartea lui Strindberg” s'a tipărit foarte greșit propoziția:

„În tineretă s'a remarcat ca un spirit eminent revoluționar, s'a aruncat cu patimă în vâltoarea luptelor politice și sociale, a îndrumat curente, a fost sărbătorit dar nu mai puțin și dușmanit de adversarii, la bătrânețe însă sufletul lui s'a potolit treptat și a prins tensiuni spre sfere din ce în ce înălțate, mai acuse minții omenești, dedicându-se cu totul misterelor părand a nita, că în tineretă a fost un cultivator asiduu al științelor pozitive și religioase, filosofiei sacre, problemelor ocultiste și uneori chiar dușman al credinței religioase”.

Textul corect este următorul:

„În tineretă s'a remarcat ca un spirit eminent revoluționar, s'a aruncat cu patimă în vâltoarea luptelor politice și sociale, a îndrumat curente, a fost sărbătorit, dar nu mai puțin și dușmanit de adversarii de principii; — la bătrânețe, însă, sufletul lui s'a potolit treptat și a prins tensiuni spre sfere din ce în ce mai înălțate asupra lumii materiale, mai acuse minții omenești, — dedicându-se în urmă cu totul misterelor religioase, filosofiei sacre, problemelor ocultiste și părand a nita, că în tineretă a fost un cultivator asiduu al științelor pozitive și uneori chiar dușman al credinței religioase.”

Aite greșeli se pot îndrepta de către cetitoi.

Societatea academică română „Carmen Sylva” din Graz face cuoscut, că și-a mutat cabinetul de lectură pe *Färberstrasse nr. 7 III. Stock rechts.*

Artur Schnitzler, literatul vienez, a implinit 50 ani și a fost sărbătorit cu ocaziunea aceasta cu emfază, de prietenii săi, care ca de obicei, în toate cărdășile au atribuit tovarășului lor merite ce nu are. Astfel în conferința sa festivă Felix Salten a afirmat, că Schnitzler a creat tipul literar vienez și-a uitat, că a existat un Gillparzer, Soar, Stifter.

La dreptul vorbind, Schnitzler e numai diletant, un diletant isteț, care a reușit a scrie pagini frumoase, dar care n'are nimic din puterea artiștilor mari.

La mormânt
Fostii tovarășii
tat de conducă
mormântul celui
ridicat, ei, cei săi

La desvălirea
loc joi, au partic
tași credincioșii
teva calde cuvân
ria celor de față
din Achim idolul

În adevăr,
ghiar de altfel, a
curată în viața

Prin votul
adevărat (slovaci,
parlamentul feud
s'a invrednicit de
fără ca justiția s
porul nu poate s

Din cazul l
trage învățământ
pe binefacătorii
novați.

Cursurile
trecut al revistei
acestor cursuri;
nădăjduind că el
rința de a le ur

Cursurile a
2 august st. n. s
ilie însă, pe str
naj, format de
de dincoace și d
lua locul studen
orașelul prin pet
solemn în ziua i
șel se poate ved
adevăratea viață
mari ea e înloc
nancieră și polit

Două zile
acestor studenți,
pot uita. Cei ve
vetrele lor și or
curiozitate rămă
cursurile de va
W. Rein.

În anul tre
599 persoane, d
mei, în majorita
denți, etc.

Patruspreze
aceste cursuri. F
fesor din Craiova
dent în filosofie
Curios e f
parte la aceste
Ceeace a c

FOIȚA Z

Su

(91)

La unele
toate), găsește,
slăbiciune că,
ceva în chip p
brațe ori umeri
în chip necesar
bește mai întâi
odată își soptes
„Uite, uite; ce
„Ah! ce frunte
moși e sigură c
zice neapărat
o frumsețe alea
ție nici dinților
zelor, nici păr
sigur între toat
moși.

La mormântul fostului deputat Achim.
Fostii tovarăși de luptă ai lui Achim nu și-au uitat de conducătorul lor de odinioară — și pe mormântul celui ucis mișelește, anul trecut, au ridicat ei, cei săraci, un monument funebral.

La desvălirea acestui monument, care a avut loc joi, au participat în număr de câteva mii, oștăși credincioși din Csaba și împrejurimi. Prin căteva calde cuvântări s'au reimprospătat în memoria celor de față distinselor calități, cari au făcut din Achim idolul membrilor partidului său.

În adevăr, până azi, singur Achim, nema-ghiar de altfel, a adus o notă mai luminoasă, mai curată în viața politică maghiară.

Prin votul celor, pe cari i-a știut iubi cu adevărat (slovaci, maghiari, români), a pătruns în parlamentul feudalilor din Budapesta, iar după ce s'a învrednicit de toată ura lor a putut fi ucis fără ca justiția să pedepsească pe vinovați. Iar poporul nu poate s'o uite aceasta.

Din cazul lui Achim intelectualii noștri pot trage învătămintul, că poporul nu uită nici odată pe învătătorii săi, după cum nu iartă pe vinovați.

Cursurile de vară dela Jena. În numărul trecut al revistei am dat câteva informații asupra acestor cursuri; revenim azi cu osărecari lămuriri, nădăjduind că ele vor naște în cât mai mulți, dorința de a le urma.

Cursurile aceste încep de obicei în ziua de 2 august st. n. și țin până la 16 august. Dela 30 iulie însă, pe străzile Jenei e un adevărat pelerinaj, format de reprezentanții diferitelor neamuri de dincoace și dincolo de ocean. În curând ei vor lua locul studenților cari până una alta terorizează orașul prin petrecerile lor cari iau un caracter solemn în ziua închiderii cursurilor. În acest orașel se poate vedea în ultimele zile ale semestrului, adevărată viață studentească germană. În centrele mari ea e înlocuită astăzi de viața economică, financiară și politică.

Doză zile numai, petrecute în apropierea acestor studenți, îți dau impresii ce nu se mai pot uita. Cei vechi se răspândesc cu toții pe la vetrele lor și orașelul se mai liniștește, iar singura curiozitate rămâne să o formeze străinii veniți la cursurile de vară conduse de vestitul pedagog W. Rein.

În anul trecut, ele au fost frecventate de 599 persoane, dintre cari 328 bărbați și 271 femei, în majoritatea lor profesori, învățători, studenți, etc.

Patrusprezece națiuni au fost reprezentate la aceste cursuri. Români au fost numai doi: un profesor din Craiova, (d. Grigore Popescu), și un student în filosofie (I. Brucker).

Curios e faptul că nici un francez n'a luat parte la aceste cursuri.

Ceeace a dat o valoare deosebită prelegerilor,

a fost concentrarea unui curs în 12 lecțiuni atât de bine orânduite — și aci putem vedea progresele pedagogiei germane — încât ele dădeau o idee clară și completă a subiectului tratat.

Dintre cele mai frumoase prelegeri, putem cita: cele de pedagogie ale profesorului W. Rein, cele de filosofie naturală ale profesorului dr. Demeter, cele de psihologie ale prof. dr. Berger, cele de astronomie ale prof. dr. Knopf, și cele de l. germană ale prof. Lehmsick și Karf.

Germanii însă n'ar fi germani, dacă n'ar arăta străinilor la orice prilej, locurile frumoase și memorabile ale țării lor.

Excursiunile în pădure, pe câmpia Jenei, la Wartburg, la Weimar, îți reamintesc, rând pe rând, pe Luther, pe Frederic Înțeleptul, pe Napoleon, Goethe, Schiller, Wildenbruch, etc.

Vederea Weimarului, cu statuetele și monumentele lui, cu locuințele lui Schiller și Goethe transformate în muzee, cu mormântul prinților și cu împrejurimile sale minunate, impresionează deosebit pe vizitatorul străin care abia simte trecerea celor două săptămâni rezervate cursurilor.

Dar vremea de plecare se apropie. Cu o seară înainte de închiderea cursurilor, se dă o serbare de adio.

Suedezii în costumele lor naționale asemănătoare costumelor lapone, joacă danțuri naționale. Ungurii cântă însuflețiți de strigăte bruce și sălbătice. Într'un cuvânt, se cântă, se râde și se glumește cu toată voia bună germană.

A doua zi, toți își iau rămas bun, își hotărăsc consolidarea prieteniilor prin scrisori, și își spun la revedere pe anul viitor. Totul a trecut așa de repede, că-ți pare un vis. — (N. Rev. Română).

Necrolog. Virginia Ludovica Careu, fiica d-lui Ioan Careu învățător în penziune și oficiar la institutul „Bistrițana” și a d-nei Ludovica Careu din Beclean a reposat în frageda etate de 5 ani în 14 mai st. n. În mormântarea a avut loc în 16 mai st. n. — Condolențele noastre nemângâiților părinți!

— *Văd. Iustina dr. N. Olariu născ. Popovici-Barcianu* a încetat din viață marți, în 14 mai 1912 st. n., la orele 10 seara în etate de 55 ani. Rămășițele pământești s'au așezat spre vecinică odihnă Joi, în 16 mai 1912 din locuința strada Poplăcii nr. 35 la orele 3 p. m., în cimitierul gr.-or. din Sibiu, suburbiul Iosefin. Delia, Liviu, Elvira, Mărioara, ca fiu și fiice. Elena Popoviciu născ. P. Barcianu, ca soră. Iuliu Popoviciu, ca cumnat. Tiberia Barcianu, ca nepoată.

Preoții la înălțimea chemării. Între scenele înfiorătoare ce s'au petrecut pe vasul „Titanic”, cari au umplut de groază lumea întreagă, gazetele au prins și pe aceea, care lămurăște ținuta alor doi preoți catolici, ce se găseau pe bordul colosului din adâncul mării. Purtarea lor a dovedit în fața lumii întregi, care multă vreme nu va

putea uita soartea tragică a celui mai mare vas maritim, că religia creștină are în preoții catolici din orice vreme tot atâția conducători, însuflețiți de ideile sale până la jertfirea de sine.

Cei scăpați mărturisesc, că acești doi preoți francezi, cărora li-se îmbiase chiar între cei dintâi, loc pe luntele de salvare, n'au voit cu nici un preț să părăsească corabia, spunând că mai bine prefer să moară și ei, decât ca vre-unul dintre pasageri să ajungă fără deslegare în mormântul de ape. Și cei din urmă, cari au avut norocul să poată părăsi „Titanicul” spus, că în momentele când acesta se prăbușea cu repeziune, cei doi preoți erau pe podul naiei împărțând, cu mâinile ridicate spre ceriu, ultima deslegare celor, pe cari cu puțin în urmă i-a înghițit, cu ei împreună, apa cea fără de margini.

Eroismul acestor preoți, pentru noi este: împlinirea unei sfinte datorințe, și nici nu ne putem închipui ca un preot să aibă, în astfel de cazuri, altă ținută. Și dacă totuș am crezut, că trebuie să fixăm și noi moartea frumoasă a acestor martori a chemării preoțești — este, pentru că în zilele noastre, lumea vede într'nsa ceva extraordinar. Faptice însă, ar fi fost ceva extraordinar, dacă preoții catolici nu s'ar fi purtat așa, cum s'au purtat aceștia doi. Cine spune altfel, nu înțelege puterile dumnezeiești ale grației, ce trebuie să stăpânească orice inimă de preot. (Cult. Creștină.)

Câte specii de animale sunt pe lume? La această întrebare foarte cu greu se poate da un răspuns, deoarece încă nu sunt cunoscute nici acum toate speciile și mai ales de aceea fiindcă între zoologi sunt păreri diferite, referitor la contatarea speciilor cutărui animal. De când s'a recunoscut zoologia, ca un ram special de știință, numărul speciilor s'a înmulțit foarte mult. Linné, în ediția a zecea a operei sale renumite apărută în 1758 sub titlul de „Systema naturae” de abia cunoaște 4236 specii. Partea cea mai mare din aceste specii s'au repartizat asupra insectelor, dintre cari Linné a cunoscut 1536 specii, după aceea urmează moluștele 674; păserele 444, peștii 414, mamiferele 183 și amfibiiile și reptilele cu 181 de specii. Azi poate va fi curios, că Linné n'a cunoscut decât 11 specii de bureți și 41 specii de viermi. Speciile animalelor primordiale au fost foarte necunoscute, căci în opul lui Linné aceste specii de abia sunt 28. Cauza e că cercetările microscopice nu erau încă cunoscute așa mult și erau primitive de tot. Peste o sută de ani Agassiz și Bronn cunoșteau deja 129.590 specii de animale. Numărul speciilor insectelor crescuse la 90.000, vertebratele la 18.660, iar moluștele la 11.600. Numărul animalelor primordiale s'a urcat la 1510. La anul 1886 Ludwig număra deja 273.220 de specii de animale dintre cari aproape 200.000 cad asupra insectelor. Dintre moluștele sunt deja cunoscute 21.320 specii, iar dintre paseri 10.000 și pești 9000. Față de cele

că abia se mai ținea pe un picior; căderea lui ar fi pricinuit-o de bună seamă pe aceea a celor cinci ori șase persoane; directorul porței scăpă la larg printr'o mișcare instructivă, și întorcându-se numai decât, el caută la Cicikof cu o uimire însoțită și de multă ironie; eroul nostru nu căuta nici la dreapta nici la stânga, ci privea în depărtare la frumoasa lui blondă ca de tocmă își potrivea una din mânușile cari îi acopăr antebrațul și cotul.

Tânăra persoană nu trebuia să danseze; cu toate că probabil ea se sfârșia de poftă. Dar la trei pași dela ea, patru perechi depăneau o mazurcă; kabluk-urile¹⁾ lor băteau vartos podeala, iar un căpitan de linie se frământa, trup și suflet, din picioare și din mâni, improvizând proze imposibile, nefînchupabile. Cicikof se strecură cu o nea-zută fericire de-alungul acestui nebunatac cadril, și ajunse, fără a încasa nici cea mai mică lovitură de picior, la locul unde se găsea d-na guvernantă și ficia sa; dar de odată pasul lui devine timid, atitudinea, privirea lui, totul părea buimăcit, șovăitor, aproape stângaci.

(Va urma.)

¹⁾ Călcăile cismelor de cavalerie, și simplu călcăie înalte de încălțăminte.

FOIȚA ZIARULUI „ROMANUL”.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

(91) — Urmare —

La unele doamne (notati bine că nu zic la toate), găsește, observându-le bine, aceasta mică slăbiciune că, dacă au descoperit odată în sine ceva în chip particular bine făcut, frunte, gură, brațe ori umeri, n'are a face, ele își închipuiesc că, în chip necesar, partea aceasta a persoanei lor isbește mai întâi privirile, și că toți privitorii de odată își șoptesc numai decât cu jumătate glas: „Uite, uite; ce drăguț nas grecesc are asta!” ori: „Ah! ce frunte curată!” Aceea care are umeri frumoși e sigură că toți tinerii vor fi uimiți și că vor zice neapărat urmărindu-le: „Iată niște umeri de o frumusețe aleasă!” Și ei nu vor da nici o atenție nici dinților, nici ochilor, nici frunții, nici buzelor, nici părului, numai ca să recunoască mai sigur între toate pe domnișoara cu umerii cei frumoși.

Astfel gândesc unele doamne. Fiecare își propusese să fie încântătoare, de a-și desfășura toate grațiile sale în dans și de a pune în plină lumină aceea ce avea mai bun în persoana sa.

Soția directorului poștei, valsând, își apleca capu într'o parte cu atâta eleganță, încât făcea, în mod vădit, o impresie foarte simpatice asupra adunării. O doamnă foarte drăguță, care n'avea de fel intenția să joace, căci avea de câteva zile la piciorul drept ceeace ea numia o mică *incomoditate*, mare abia cât o treime dintr'un bob de linte, așa că venise în ghețe de catifea, nu se putea stăpâni totuș, și făcu încă și mai drăgostos câteva ochuri prin salon, cu toată neeleganța ghetelor ei, pentru ca frumoasa cu ifose să piardă pofta de a se încrede prea mult.

Tertipul acesta fu observat de toată lumea, afară de Cicikof, care nu băgase de seamă nici că necontenit se refăcea un cerc în juru-i; el se ridică de o sută de ori în vârful picioarelor, căutând să vadă pe deasupra tuturor acestor capete ed femei unde putea să se afle interesanta blondă, apoi, aplecându-se puțin să privească printr'o înșiruire de frumoase umere goale, avu în cele din urmă bucuria să zărească pe aceea pe care o căuta șezând alături de mama sa.

El avea aerul că vrea să le ia cu asalt; îl împingea mulțimea în clipa aceasta dela spate, ori era purtat înainte prin nu știa ce ferment primăvăratice? ceeace-i sigur, e că el mergea hotărât.

Arendașul rachiurilor capătă o așa lovitură,

41 specii de vermi cunoscute de Linné, Ludwig cunoaște deja 6300. Numărul bureților cunoscute s'a urecat deja pe timpul acesta la 600, iar a animalelor primordiale la 4140. În timpul din urmă cei mai renumiți zoologi, profesorul Pran, numără speciile animalelor cunoscute la 522.400.

Rectificare. În darea de seamă despre „Concertul românesc din Viena” este a se citi, pe coloana a doua, simplu „controlul biletelor”; cele 3 puncte (...) numai din greșală s'au strecurat în tipar, la culegere, ele n'au fost în manuscris și nu înseamnă deci nici o aluzie la nimic (nici nu e motiv pentru așa ceva), cum a voit să știe cutare maniac ce caută nod în papură.

Alegere de preot. Duminecă la 29 aprilie st. v. a fost ales cu mare însuflețire de preot în frunțașă comună Deliblată, candidatul d. Victor Popovici, întrunind o majoritate de 54 voturi.

Pentru un apel către soldați să se revolte în caz dacă li-se cere a proceda contra minerilor greviști, socialistul T. Mann a fost condamnat de judecătoria din Manchester la 6 luni arest. Acuzații a încercat a se apăra cu o sofismă: că el s'a adresat către soldați în calitatea lor civilă și i-a făcut atenție (!) să nu calce legea care îi oprește de a viola libertatea personală a oricărui cetățean.

„Malca cea tânără” în unguerește. Aflăm că piesa d-lui Emil Isac a fost tradusă în limba maghiară și e vorba să fie jucată pe câte-va scene din Budapesta.

Se vinde dreptul de opțiune dela 16 acții „Albina” cu prețul de 100 cor. per bucata. Adresa la administrația ziarului „Românul”.

x, Tokio” extirpător de bățături. Se poate folosi cu succes contra bățăturilor (la picioare), negurilor și contra scortășării pielii. După o folosire de 2 zile ne scăpăm de durerea bățăturilor. — 1 dosă 50 fil. Pentru 60 fileri se trimite francat. Adresa: Tömöri Antal, Cegléd, H kerület.

x A încetat! căderea părului, aceluia, care întrebunțează renumitul și miraculosul balsam „Venusul” pentru păr al lui Dr. Sepețianu. Balsamul acesta ajută creșterea, împiedecă căderea părului și încetează total mătreața. De vânzare la **Toth Adorján, drogheria la „Venus”, Lugoj-Lugos.** Tot aci se capătă și renumita cremă „Venusul”.

Culturale și sociale

Cântul românesc în Bihor. Inregistrăm cu plăcere concertul reuniunii române de cântări „Hilaria” din Oradea-mare ce se va ținea în ziua de Constantin și Elena. Ne bucură mai ales faptul, că în mult batjocoritul și hăduitul Bihor totuș nu dominează letargia, care i-o atribuie o lume întreagă românească. Din când în când se dau teatre, concerte, petreceri românești etc., unde lumea românească din Bihor are ocazie a se întâlni procurându-și câteva clipe de adevărată mulțumire sufletească.

La concertul anunțat, toată suflarea românească, tot românul de bine și conștiință de datorințele ce le are mai ales în zilele grele și vitrege ce le trăim acum — să alerge să-l asculte și să sprijinească unica reuniune de cântări din Bihor, care aproape timp de 40 de ani a fost singurul far luminos în marea de străini, cari apasă și pun greutăți oricărei manifestări culturale sociale de acolo.

Ea singură mai încălzește din când în când frații noștri cu doina românească — atât de rară în Bihor —, ea singură mai scormonește în inimile lor sentimentele de dragoste ce trebuie să le aibă unul fiecare față de cântarea și muzica noastră națională.

Nime să nu pregeteze a lua parte la concertul amintit, al cărui program se compune aproape numa din piese curat românești de ale compozitorilor noștri cei mai buni,

Curs de muzică pentru dirigenți de cor. Oficial protopresbiterial român gr. or. din Lugoj, în conțelegere cu domnul I. Vidu învățător din loc, cu începere dela 1/14 iulie 1912 deschide „curs de muzică” pentru dirigenții de cor.

Acei domni, cari voiesc a lua parte la acest curs, sunt invitați a lua la cunoștință următoarele:

I.

1. Profesor propunător va fi învățătorul din Lugoj d. I. Vidu.

2. Prelegerile se vor începe la 1 (14) iulie 1912, și vor ține până la 31 iulie st. v. (13 aug. st. n.) a. c., — va să zică o lună.

3. Orele de prelegere se vor ținea în fiecare zi dela orele 9—11 a. m. (afară de dumineci și sărbători). Timpul de după amiază e rezervat pentru deprinderi în studiu.

II.

4. Fiecare participant este anunțat, ca la sosit să fie provăzut cu o violină. Aceia cari au practicat până acuma flautul, se pot lipsi de violină, înlocuindu-o cu aceasta.

5. La finea cursului fiecare participant va primi un atestat oficial cu caleul, estradat din partea oficiului protopresbiterial român gr. or. din Lugoj, subscris și sigilat din partea șefului acestui oficiu și de profesorul propunător I. Vidu. Dorim prin aceasta, ca domnii participatori să-și poată atesta participarea la acest curs și capacitatea în studiul muzicii.

III.

6. Taxa de curs e 20 cor. (douăzeci coroane), care are să fie trimisă la adresa dlui I. Vidu învățător în Lugoj (Krássó-Szörény m.) cel mult până la 15 iunie st. v. a. c. Această taxă va servi totodată ca aviz de înscriere.

7. La caz dacă până la 15 iunie st. v. nu se vor anunța cel puțin 10 participanți, atunci cursul nu se va ținea; despre cecece respectivii domni anunțați până la acest termen va fi avizată, și li-se va retrimite taxa de curs.

8. Participanții vor avea cuartir gratuit la internatul de aici. Viptul îl vor primi tot în acest internat pe lângă o taxă de 40 cor. (patruzeci coroane) plătită anticipativ pe întreg timpul cursului. Acei cari eventual își vor avea cuartirul și viptul pe la rudenii ori cunoscuți, au să avizeze aceasta deodată cu trimiterea taxei de curs.

9. Interniștii au să-și aducă cu sine: o perină, un cearecef (lepedeu) și o acoperitoare.

Lugoj, la 16 (29) Aprilie 1912. Dr. G. Popovici protopresbiter, I. Vidu învățător.

Invitare. Despărțământul „Someș” a „Reuniunii învățătorilor români Sălăgeni” își va ținea adunarea ordinară de primăvară în 22 maiu a. c. în comuna Ciglean în sala școlii confesională gr-cat. la care adunare se invită a lua parte atât dñii membri, cât și on. public interesat de cauza învățământului. Șoimuș la 11 maiu 1912. Alexandru Manu, prezident. Ananie Popoviciu, notar.

Convocare. Comitetul despărțământului Diciosănmărtin al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” va ținea la 19 maiu a. c. două prelegeri populare și anume: la 11 oare a. m. în comuna Bernadea și la orele 3 după prânz în comuna Căpâlna de sus la care invită cu dragoste pe toți din Bernadea, Căpâlna de sus și jur, cari doresc înaintarea culturală a poporului român. Comitetul despărțământului.

Concurs. Pentru conferirea unui stipendiu de 3000 cor. (trei mii coroane) „Reuniunea femeilor române din Sibiu”, publică concurs cu termen de 60 zile dela prima publicare. Stipendiul se conferă pentru cercetarea unui curs de țesut la o școală specială din străinătate. Pot concura numai fete ori dame văduve, cari au absolvat și pedagogia.

Informațiuni detaiate se pot primi dela comitetul „Reuniunii femeilor române din Sibiu”, Sibiu, în 15 mai 1912. Maria Cosma m. p. prezidentă. dr. I. Beu m. p. secretar.

Biblioteca academiilor române. În luna aprilie 1912 s'au consultat 1569 volume și broșuri tipărite de către 683 cetitori; 173 manuscrise, 382 documente, 14 cărți vechi (1508—1830) au fost comunicate la 86 cetitori. Colecțiunile bibliotecii au sporit în această lună cu 544 volume și broșuri, 278 numere de reviste române, 226 reviste străine, 1 atlas, stampe și portrete, 2 volume manuscrise, 17 documente, — fotografii, 1 album, 2623 foi volante, — note muzicale, 1 obiect de muzeu.

Biblioteca e deschisă în fiecare zi de lucru pentru cărțile tipărite dela 8 dimineața până la 6 seara, pentru manuscrise și documente dela 8 la 12 și dela 2 la 6. I. Biau, bibliotecar.

Ultima oră

Admiterea meetingului dela Alba-Iulia — Asigurată.

Aflăm din izvor bine informat, că pașii întreprinși pentru admiterea meetingului convocat pe 29 mai n. la Alba-Iulia — au reușit deplin. Meetingul pentru apărarea drepturilor bisericeii românești greco-catolice va avea deci loc în 29 mai n. și facem un nou și cald apel către toate sufletele românești, rugându-le să dea întreg concursul lor pentru izbânda acestei mari adunări românești, care va rămâne o pagină eternă în istoria zilelor noastre de urgență.

Intrevederea prim-ministrului Lukács cu d. dr. Teodor Mihali.

Corespondentul nostru din Budapesta ne telefonează că d. prim-ministru a avut zilele acestea o întrevedere cu d. dr. Teodor Mihali, președintele clubului deputaților naționaliști. Cu această ocazime d. prim-ministru a primit informații detaliate despre doleanțele românilor.

Prim-ministrul a pus în vedere în mod hotărât intențiunea sa de a face cu putință rezolvirea lor grabnică.

Tuturor prietenilor și cunoscuților, cari în nemărginita mea durere pentru pierderea scumpului meu fiu **Septimiu Sever Secula**, fost preot și profesor, mi-au adresat sincere cuvinte de mângâiere le aduc pe această cale recunoștința mea.

Sibiu, 16 maiu 1912.

Văd. Iudita Secula n. Truța.

Bibliografie

La librăria „Tribuna” se află de vânzare: N. Zaharia, Mihai Eminescu, Vieța și opera sa. Prețul unui exemplar 3 cor. ediție de lux 4 cor. + 20 fil porto.

Tipuri sociale. Intrigantul. Arivistul politic. Parazitul politic. Nihilistul intelectual. Arivistul literar. Funcționarul Arivist de N. Zaharia. Un volum cor 1.50, ediție de lux 2.50 cor.

POȘTA REDACȚIEI

Dlul A. B. Articolul politic se va tipări. Dacă nu a apărut până acum este pentru că am fost îngreunămădiți cu material prea mult.

Dlul S. G. Il vom publica.

Dlul Ziga. Vă rugăm să scrieți manuscriptul pe o singură pagină a filei.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Petru Cira, Toracul-mic. Am primit 7 cor. abonament până la 1 iulie 1912.

Ioan Lalescu, Cornia. Am primit 14 cor. abonament până la 1 oct. 1912.

Redactor responsabil: Atanasie Hălmăgian.

Un candidat de avocat

cu puțină praxă, care vorbește românește află aplicare momentană în cancelaria avocatului

Dr. Földes Bels,
Élesd, (Bihar m.)

Un acționar

dela institutul „BIHOREANA” oferă vinderea dreptului de opțiune la emisiunea nouă cu preț foarte convenabil. Reflectanții să se adreseze la administrația ziarului „Românul”.

În cancelaria subscrierului află aplicare momentană
un candidat de avocat
cu praxă.

Dr. Alexandru Morariu
Elisapetopol (Erzsébetváros).

Un candidat de avocat

cu praxă necondiționat bună pe lângă cele mai favorabile condițiuni află aplicare în cancelaria subscrierului

Dr. Iuliu Morariu, avocat,
Uioara (Marosujvár).

De vânzare.

9 bucați acții dela „Albina” cu dreptul de opțiune se află de vânzare. Adresa se poate afla la administrația ziarului „Românul”.

H. DURATZO

fost șef. atelierului fotografic Mandy

Atelier fotografic

București, strada Gr. C.
Cantacuzino (România).

No 947.
kig. 1912

Dela oficiul comunal Somfa.

Licitațiune minuendă.

În comuna Somfa pe baza incuviințării mai înalte în scopul renovării locuinței și cancelariei notariale se escrie licitație cu suma de 9999 cor. 80 fil. care se va ținea în 28 mai 1912 a. m. la 9 ore la casa comunală din Somfa.

Înainte de începerea licitației — ceice dorește a lua parte — sunt obligați a depune vadiul de 10% din suma întregă în bani gata sau hârtii de valoare.

Se observă, că ce privește diferitele lucrări (ca făurit lemnărit, măsurit etc.) se primesc și oferte aparte pentru fiecare.

Lucrările au să se înceapă la prima Iunie a. c. și până la 1 Octomvrie a. c. să se termine.

Planurile și specificațiunea de spese, licitația respective și alte condițiuni cu privire la ducerea la îndeplinire a lucrărilor întreprinse — în orele oficioase — se pot vedea în cancelaria notarială din Somfa.

Somfa, 14 Mai 1912.

Schneider József
not. cerc.

Teodor Szabaila
jude comunal.

Gustați

Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru”.

KUGEL KÁROLY

FOTOGRAF

TIMIȘOARA-CETATE (TEMESV-BELV). str. Jenőfőherceg nr. 14.

Pregătește fotografiile cele mai moderne, mări de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execută cărți poștale cu fotografii, fotografii pe porțelan pentru pietrii monumentale, după orice fotografii. Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios.

BIROU COMERCIAL PENTRU IMOBILE
:: ȘI PENTRU CREDIT FONCIAR ::

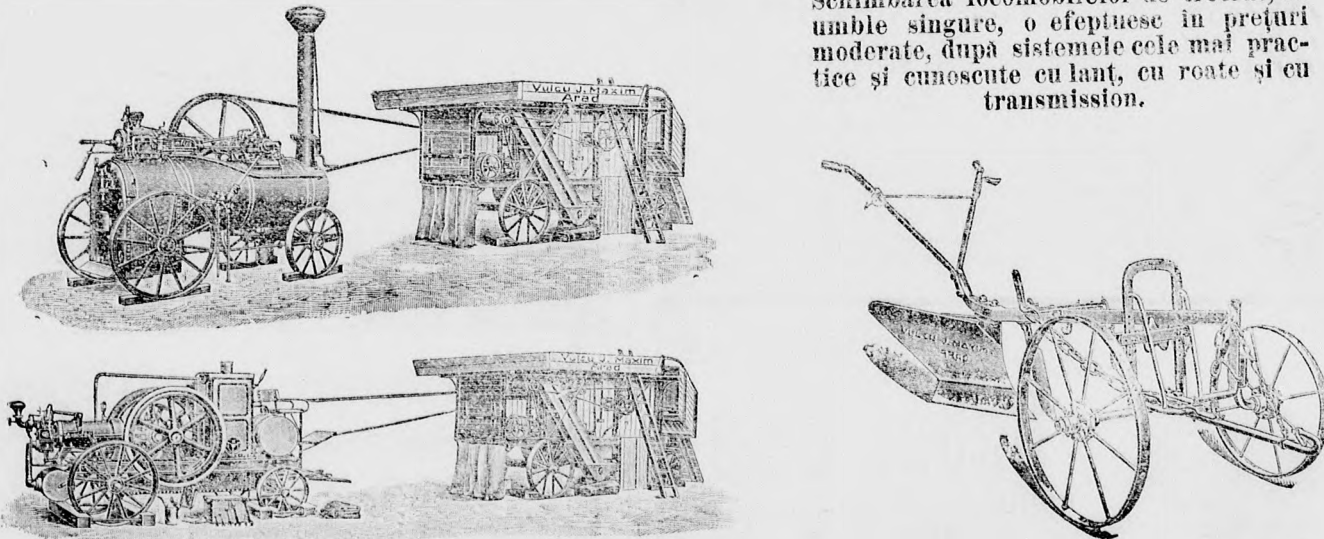
Rezolvă în mod foarte eulant cumpărarea și vânzarea de pământuri, vii, păduri și case. Mijlocește împrumuturi noi și convertează gabnic și favorabil datorii vechi, atât în loc, cât și în provincie. Sunt prenotate actualmente mai multe case mai mici și mai mari din loc, precum și mai multe proprietăți. În caz de binevoitoare autorizare până la rezolvire nu se compută nici o cheltuială.

LUSTBÁDER ADOLF

birou de mijlocire coness. prin lege.
ARAD, piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 12.

MAXIM I. VULCU fabricant de mașini
ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Schimbarea locomobilelor de treerat, să umble singure, o efeptuesc în prețuri moderate, după sistemele cele mai practice și cunoscutre cu lanț, cu roate și cu transmission.

Totfelul de mașini pentru agricultori, precum: pluguri, grape, mașini de semănat, de tăiat nutreț, de secerat, batoase complete de treerat cu aburi; Motor de oleiu brut sau cu benzină. Mai departe instalez toffelul de mori cu abur, motoare sau mori de apă, joagăre sau ferestren, țiglarie și alte stabilimente mecanice-tehnice după cele mai noi și mai moderne și bine recunoscutre sisteme. A se adresa la firma **MAXIM I. VULCU** Arad, strada Fábrián László, (lângă gara mare).

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

MASINI
pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment

**Hazal fémlémez és cze-
mentgyári gépgyár r.-l.**

BUDAPESTA, VI.,
Reiter Ferencz-u. 66.
TELEFON: 93—13.

**CIASORNICE, GIU-
VAERCALE, GRAMA-
FOANE și PLĂCI** :
cu plățire în rate, pe lângă
garanție de 10 ani.

Cele mai ieftine din întreaga țară la
TOTH JÓZSEF,
orologier și chirometric
SZEDED, Dugonics-tér 11.

Mulțime de scrisori de recunoștință! Reparații cu garanție de 5 ani. Trimite catalog românesc gratuit și francat. Cele mai bune plăci românești de gramafone.

Cel mai frumos și cel mai ieftin cadou și suvenir este inelul cu litere alni Fischer, care se poate lărgi și strânge, cu literă după plac. — Prețul în bani gata: inel de argint, aurit 2 cor., inel de aur 14 carate 5 cor. și aur cu mărgăritare și pietri turchestan 7-50 cor. cu 3 briliante 38 cor. Porto și împachetarea 70 fil.

Iohann Gensthaller
giuvaergiu și ciasornicar
în Orăștie Szászváros.
Filială în Szászsebes.

Vânzare de juvaere, de aur și argint și ceasornice pe lângă garanție și prețuri moderate. — Se fac orice reparații de juvaere și ceasornice de aur, repede, precis și ieftin. Serviciu conștiințios.

Sztanity György
antreprenor pentru zidiri și pardositor
Arad, piața Kelemen nr. 6.

Primește și pregătește totfelul de lucrări de pardosire, construcția drumurilor, canalizări și orice muncă în bransa aceasta oriunde, cu prețurile cele mai ieftine și pe lângă condițiile cele mai convenabile. : : :

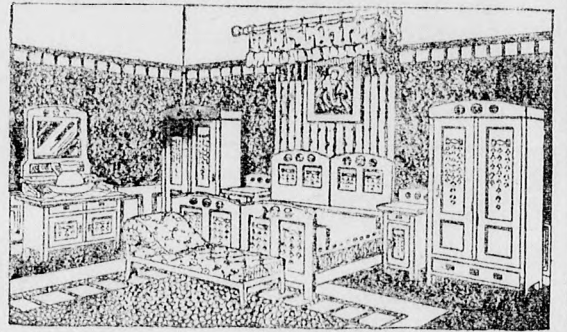
Prospecte gratis!

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile
VÂRȘET, strada Kudritzner n-rul 44—46.

Cea mai renumită
mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (VERSECZ).

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de pianе excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

**ATELIERUL
DE FOTOGRAFIAȚ
A LUI**

Csizhegyi Sándor
Cluj-Kolozsvár, piața Mátyás király-tér nr. 26.
(Lângă farmacia lui Hintz).

Aci se fac și se măresc cele mai frumoase fotografii, deasemenea acvarele, picturi în olei, specialități în pânze ori mătase, cari prin spălare nu se strică. La firmă fiți cu băgare de seamă să n'o confundați, Cluj (Kolozsvár). Piața Mátyás király-tér nr. 26, lângă farmacia lui Hintz, — Referindu-vă la acest ziar veți avea favor în prețuri.

Cassa de păstrare (reuniune) Săliște.

Primește depuneri spre fructificare fără anuț cu 4 procente, pe lângă anuț cu 4 procente și jum. la sută — iar depuneri mai mari cu 5 procente. Depuneri și ridicări se pot face și prin Cassa de păstrare postală. Darea de camete o plătește institutul. Acordă împrumuturi: pe cambii, pe ipotecă replățibile în rate sau în anuități, pe obligațiuni cu venenți, ca credite de Cont-curent pe lângă asigurare ipotecară sau de valoare (acții și efecte publice). Dobânda variază între 8 procente și 6 procente la sută, după mărimea împrumutului și asigurarea oferită. Schimbă, adică cumpără și vinde, orice fel de monede streine cu, cursul zilei.

Direcțiunea.

Prima fabrică de instrumente muzicale a lui

Babos Béla
SIBIU Bulevardul mic (Kleine Ring) nr. 24.

Depozit bogat, și foarte bine sortat de violini artistice noi și vechi și pentru școală, oțetă, clarinete și instrumente de suflat, harmonica și părți de instrumente etc.

Gramafone și plăci asortiment bogat
Corzi (strune) din străinătate cu ton curat pe lângă garanță.
Reparaturile se execută conștiințios și artistic.

Vad Gabor
curelar și șelar
ORADEA - MARE
(Nagyvárad), str. Körös n. 38.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că sub firma de mai sus am deschis un atelier modern pentru

curele și șele

Țin în magazin totfelul de echipamente pentru trăsuri, pentru călărit și pentru vehicule. Mărfurile sunt fabricate din cel mai excelent material și se vând cu prețurile cele mai ieftine. — Primesc orice lucrări în bransa aceasta. Reparații se fac cu prețuri moderate.

ensthaler
 Siasornicar
 Szászváros.
 Ászsebes.

de aur și argint și
 garanție și prețuri
 price reparaturi de
 aur, repede, pre-
 serviciu conștiințios.

Szighety Sándor
 atelier de cuțite și tocilărie artistică
 Budapesta, VII., Strada Akácza No 64.
 Colțul Străzii Király.

Se recomandă pentru ascuțirea și repa-
 rarea de foarfeci, cuțite, brice și tesacuri de
 bucătărie în condiții ireproșabile și pr. conv.

Mare depozit de u-
 nelte și utensilii pentru
 barbieri, ca foarfeci,
 brice și curele de as-
 cuțit etc. etc. precum și
 cuțite de buzunar ș a.

Pentru barbieri se as-
 cut două briciuri gratuit
 dacă trimit 12 deodată.
 Comandele se execută
 prompt și conștiințios.

Sunt recunoscute de calitatea cea mai bună

GHETELE

pentru domni, doamne și copii, pregă-
 tite în atelierul propriu al „Asociației
 cățunarilor aradani”, și se pot procura
 :: cu prețurile cele mai moderate. ::

Director: IUSTIN OLARIU.

ARAD, Szabadság-tér nr. 14.
 (Filiale în PISKI și CERMEIU).

IRING HENRICH
 fabrică de unelte pentru ciobotari
 Ujpest, Lőrincz-u. 50.

Recomandă pantofarilor și ciobo-
 tarilor precum și pielarilor unelte
 de branșe, calitate bună, prețuri
 moderate. — Comersanților se dă
 rabat. — Catalog gratuit și francat.

de mobile
 -46.

Kiss János
 fabricant de cuptoare și magazin de
 cuptoare de lut
 Alba-Iulia (Gyulafehérvár).

Recomandă on. public din loc și jur magazinul
 lui bogat asortat cu cuptoare de olane și
 maiolică, sigure de foc, în stil modern și
 în diferite culori, cu aparat de fert în grabă,
 25% economie în material de încălzit. — Pre-
 gătește, reparaază și clădește căminuri și
 vetre de fier. Comandele din provincie se execută grabnie,
 punctual și cu prețuri convenabile, pe lângă garanția de 2 ani.

Mandler János
 întreprindere de beton, piatră arti-
 :: ficelă și teracotă ::
 SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primește spre executare tofelul de
 lucrări în bransa lui, și anume: te-
 racotă, canalizare, betonare, conduct

de țevi de lut și ciment, us-
 carea pereților umezi, trepte
 (scări) de piatră artificială,
 pereți, conuni „Rabitz”, inele
 pentru fântâni, bazenuri,
 fântâni arteziane și vălale
 executate neexceptionabil ș.
 cu prețurile cele mai moderate.

Cu prospecte servese gratuit.

Saliște.

fără
 și cu
 repu-
 uneri
 sa de
 plă-
 : pe
 sau
 i, ca
 urare
 fecte
 ente
 îm-
 mbă,
 de

Heinrich Rastel
 fabricant de trăsuri,
 Sibiu, Strada Rosenanger 18.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că țin
 în depozit cele mai moderne TRĂSURI, precum și tot-
 lelul de CĂRUȚE.

Primesc ori-ce lucrare
 de reparare și
 transformare,
 văpsire și
 pregătire de șele în
 preț foarte ieftin.

Vilhelm Connerth
 NAGYSZEBEN—HERMANSTADT, Elisabethgasse 53.

Fabrică după diferite
 sisteme:

bănci de școală
 conform celor mai
 moderne cerințe igie-
 nice, pregătește apoi

bănci și scaune pentru biserici; table de școală; rame
 pentru hărți; rame pentru desemn și dulapuri pentru
 școală. Catalog ilustrat la dorință trimite gratuit și franco.

Români! Replantați viile, cu altoi dela firmă română!

„MUGURUL”
 ÎNȘOTIRE ECONOMICĂ ELISABETOPOL
 ERZSÉBETVÁROS — (Kisköküllő vm.).

Altoi de vițe!!

Calitate distinsă, pe lângă cele mai
 moderate prețuri și soiuri de vin de masă
 viță americană cu și fără rădăcină.
 Ochiuri de altoi, viță europeană cu
 rădăcină.
 Se află de vânzare la înșotirea eco-
 nomică

„MUGURUL”
 ELISABETOPOL — ERZSÉBETVÁROS.

Material disponibil în altoi peste
 trei (3) milioane.

Școalele noastre de altoi n'au fost
 atacate de peronosporă.
 Altoii sunt desvoltați la perfecțiune.
 La cumpărări pe credit cele mai
 ușoare condițiuni de plată!
 La cerere preț curent și instrucțiuni
 gratis și franco!

Români! Trimiteti băeții la cursul practic de altoi!

Români! sprijiniți firmele românești că numai acestea vă vrea binele.
 — Prima condiție de reușită este de a folosi material solid! —

provincie, că
 modern pentru

entru trăsuri,
 sunt fabricate
 prețurile cele
 aceasta. Re-

Dacă stropești cu „FORHIN“

- I - ai mai puțină bătaie de cap,
- II - a lucru mai puțin,
- III - a cheltuială mai puțină!

deoarece »FORHIN«-ul este MICTURA DE BORDÓ adesea îmbunătățită. Se lipește ușor chiar și de frunzele umede. La ori-ce brumă poți se stropești, nelăsând nici un fel de sediment (drojdie). Multime de scrisori de mulțumită și recunoștință. Pregătim invenția drului Aschenbrandt de Rézkénpor și Bordoipor. Cere prospect gratuit și franco dela fabrica

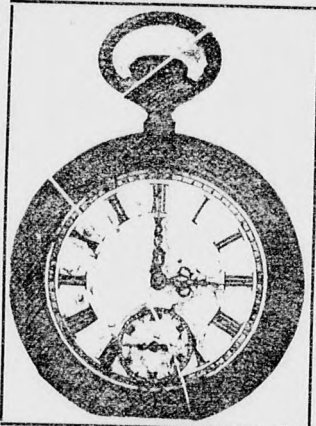
„FORHIN“ BUDAPEST, VI.,
VACZI-UT 93.

Hegyi János,

măstru lăcătuș de lucruri pentru zidiri și de artă.
Atelier de mașini și depozit de mașini agricole.
(Casa proprie) Aiud - Nagyenyed, Strada Tövisi-ut.

Primește ori-ce lucrare de lăcătușerie artistică și pentru zidiri, precum și lucrarea și repararea be mașini agricole și industriale. La acele mașini cari nu se pot executa în atelierul meu, am luat reprezentanța și depozitul, mai multor fabrici, despre a căror fabricații m'am convins în decursul anilor, că sunt neexcepționabile. Rog să se adreseze în ori-ce afacere referitoare la bransa aceasta, — la mine, servind ori și cui cu lămuriri. Țin în depozit și mașini de cusut, cele mai bune fabricații, precum și cumpene, cântare, decimale. — Prețuri ieftine. — Catalog gratuit. Se dau cu garanție și condițiuni de platire și în rate.

Cele mai bune oroloage
Cele mai solide și juvaericele
cele mai moderne
atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă cheazășie de 10 ani cu prețuri ieftine, livrează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul“ (ad. scriu că su cetit anulul în „Românul“). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Folosește Doamnă

„Crema Margit“ a lui Földes
ca fața să-și fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit“ este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinereste și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore. Deoarece „Crema-Margit“ o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul. „Crema-Margit“ e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil, ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen

A R A D.

TIMBALE!

Timbalele inventate de mine, cele mai moderne, cu organism dublu de oțel, foarte trainice și de o rezonanță deosebită se pot comanda numai dela mine, cu prețurile cele mai moderate, pe lângă garanție de 5 ani.

Mészáros Ferenc

fabricant de cimbale.

Budapest, VII., Bethlen-u. 39.

Prețurile, la cerere, se trimit gratis. Corespondența intrucât se poate să se facă în limba ungurească, germană sau sârbească.

ELŐ LÉPÉSI HORDÓ-GYÁROS ALAPÍTOTT 1895.

WESZELY BELA

Pregătește: butoaie, vane
în ori-ce mărime; din lemn de stejar uscat și alb, pe lângă garanță. — Primește ori-ce comandă mare, aranjament compl. pentru pivnițe, cu vret convenabil.

MARE DEP T!

FURNISORUL CURȚII R ALE ROMÂNE

WESZELY BELA

PRIMUL FABRICANT DE BUTOAI, LIPOVA.

Proprietarii

de mașini de treerat
cruță bani, timp și lucru

cu folosirea coșului
brevetat „STERN“

O comisie de specialitate a constatat, că o cantitate de paie de 500 de bugle treerate cu coșurile de până cum, a dat încă 680 kgr. de grâu la a doua îmblătire cu coșul »STERN«.

Cere prospect franco și gratuit dela

Bárdos és Brachfeld,

Budapest, VI., Gyár-utca 5.

130 filiale
în țară și
străinătate

Ghetele „TURUL”

sunt de primul rang
elegante și convenabile!

Cea mai mare fabrică de ghete din țară

„TURUL” soc. pe acții
în TIMIȘOARA.

Filiala:

ARAD, Andrassy-tér 13.
Palatul Minorităților.

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi,
sau totfelul de reparări prompt și
cu prețuri ieftine. Expediez ieftin
rolete mecanice de pânză și trestie
- - pentru ferestri - -

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15—16.

TELEFON 909.

TELEFON 909.

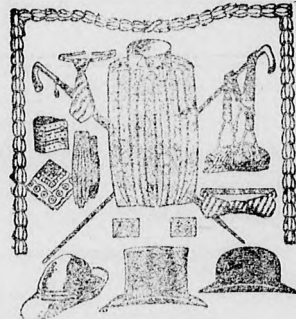
Anunț.

S'a deschis marea prăvălie de
modă pentru bărbați și copii

CINTEA și HAU

LUGOJ (Palatul reformat).

Avem onoarea a atrage
atențiunea on. public asupra
prăvăliei noastre nouă și cu
totul modernă, înzestrată cu
marfa cea mai solidă și fină
din patrie și străinătate, și
astfel aranjată, încât suntem
în plăcuta poziție de a sa-
tisface toate cerințele onor.
public. În special suntem în
plăcuta poziție a recomanda
on. public specialitățile de albituri pentru bărbați, și de
ghete pentru bărbați, dame și copii. Rugându-ne de bine-
voitorul sprijin suntem

Cu stimă:

Cintea și Hau

„Someșana”,

instituit de credit și economii, societate pe acții în D. S. —
Filială în Heanda-mare. — Giro-conto la Banca Austro-Ungară.

Cu capital social acționar de C. 400000.—
Fond de rezervă . . . . . „ 180000.—
efectuește toate operațiunile de bancă.

o o o o o o

Acordă împrumuturi ipotecare, cam-
biali, pe lomcard, etc. — Primește de-
puneri spre fructificare pentru cari plă-
tește 5 procente interese, iar pentru de-
puneri mai însemnate și stabile pre-
cum și pentru depuneri dela corpo-
rațiuni culturale și bisericesti solvește
5 procente și jum. la sută interese.
Darea de venit o solvește institutul.

o o o o o o

Depuneri și ridicări se pot face și prin
poșta, spre care scop la cerere se tri-
mite cheque-uri postali. — Corespon-
dența în limba română, maghiară și
germană. o o o o o o o o

Direcțiunea.

Premiat cu diplomă dela corp. meseriaşilor.

Botházy László,

sculptor și întreprinzător de beton și piatră de artă, depozit de nisip. Nagyvárad, — Erzsébet-utca.

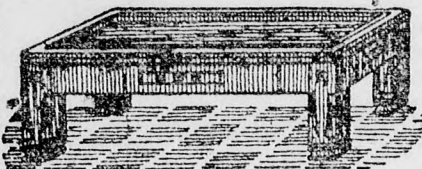

Primește ori-ce lucrări ce se referă la bransa mea precum lucrări la edificii și cripte cu diferite expoziții, de piatră și marmoră, apoi cruci, monumente, etc. — Lucrez în beton cu mare pricepere, precum caldărâm de beton, canale, poduri de beton cu fier, table de ciment, bazine de asfalt. Trimit desennu și catalog. — Voiesc să atrag atenția on. public prin lucru bun și prețuri ieftine. Liferez pletri și nisip în cant. mare.

Premiat la expoziție cu medale de aur.

H. PÁLLÁN succesor Styászni József

prima fabrică ardelenă de billarde și timplărie în Kolozsvár, Dávid Ferenc-u. 3.

Primește aranjarea completă a cafenelelor. La cerere trimite instalatorul de billarde și în provincie. — Ține mare asortiment de billarde noi și vechi, bile, cheuri, etc. — Firma fondată la 1875. — La dorință face și tirg de schimb.

Articole de casă de sticlă și porcelan, utensilii culinare, articole de argint, nickel și aramă, lampe, rame și picioare la aparate fotografice, cuțite, furculițe și linguri de alpaca și argint, articole de oțel »Sollingen«. — Mobile de fier, cămine perpetice, sobe, articole de toaletă și turiști, cu prețurile cele mai ieftine — se pot cumpăra la firma:

JOSEF JIKELI

SIBIIU—HERMANNSTADT, Strada Cisnădiei 47.

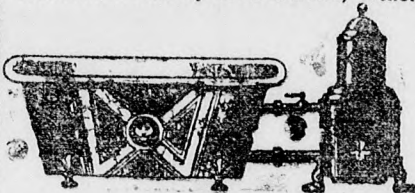
Carl Piffel, prima fabrică de obiecte de metal

Premiat de mai multe ori.

Telefon 184.

Temesvár-Erzsébetváros. Gyár: Hunyadi-u. 14. Üzlet: Hunyadi-ut és Missits-utca sarkán Krauszer-féle házban.

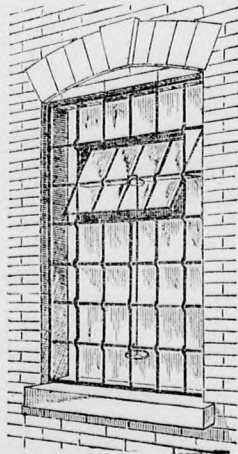
Recomandă obiectele sale foarte frumoase și solide de tinichigierie și anume: vane de scaldat, de șezut și pentru copii, scaune pentru scaldat, încălzitoare și vane de scaldat după cel mai bun sistem (sistem propriu). Lăzi pentru lemne și pentru cărbuni și alte edibctee e mtaI: precum ciubere, ucloare și căni. — Apoi litere de tinichea și de cositor, inscripții de metal, tăbliță cu numărul casei și cu numele străzii, mărci și firme de ținc. Conduct pentru apă, aranjări pentru baie și closete engleze cu neîntrecutul aparat »Temes«.

Acoperiri de case și turnuri, globuri și cruci. Catalog de prețuri la dorință gratuit. Ucenici se primesc cu condițiuni foarte bune.

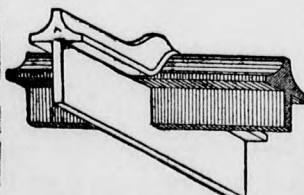
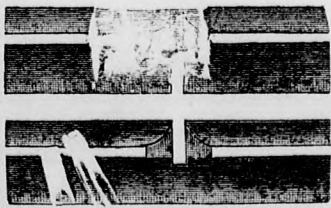
Lepter János, fabrică de piese de fier și articole de lăcătușerie.

Budapest, X. Asztalos Sándor-ut 16. sz. Înființată la 1885. Adresa telegrafică: LEPTER, Budapest, Pékerdó. Telefon 55-22.

FERESTRE prinse în rame de fier, cele mai perfecte și mai ieftine în timpul prezent!**Noutate!****FERESTRE KÖPLINGER BREVETATE.****INTRODUSE IN 14 STATE CIVILIZATE!****Noutate!****FERESTRE KÖPLINGER**

sunt practice pentru:

magazii, hambare, fabrici, grajduri, verenzi și case de sticlă.

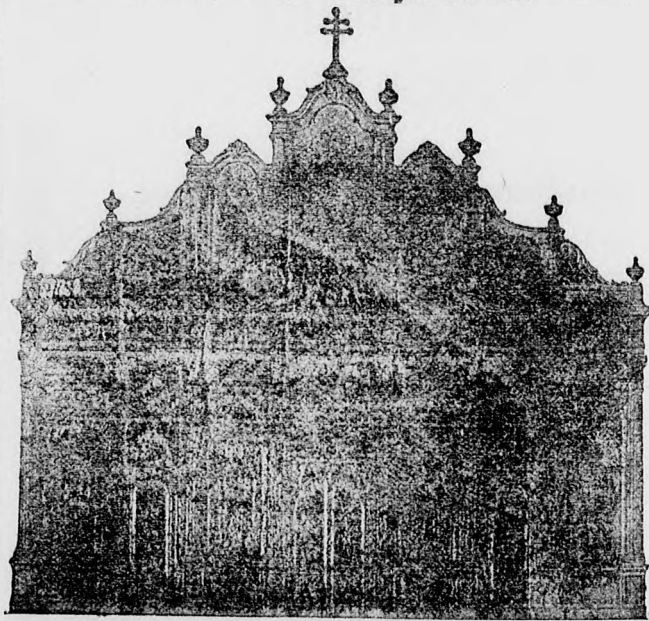

Sistem Köplinger.

Schmidt János succesor Schmidt Ferencz

instituit pentru ridicarea altarelor în

Budapesta, Köbányai-ut 53.

Pregătește: altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform pretenziunilor artistice și pelângă prețuri convenabile. Se recomandă ca specialist, de München la renovarea altarelor vechi. Planuri și cataloage trimite gratuit precum și primirea muncii o face pe speșele sale proprii. Prețuri moderate. Condiții favorabile de plată.